

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ
ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-2
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Церковнюк Дмитро Олегович_____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Марусяк Наталія Леонідівна_____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ___ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства	
1.1. Сутність грошових потоків підприємства	6
1.2. Класифікація грошових потоків підприємства	11
1.4. Зміст управління грошовими потоками підприємства	15
Висновки до розділу 1	21
Розділ 2. Оцінка руху грошових потоків КП «Чернівціводоканал»	
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	23
2.2. Аналіз позитивних та негативних грошових потоків комунального підприємства	32
2.3. Оцінка впливу грошових потоків на фінансовий стан КП «Чернівціводоканал»	40
Висновки до розділу 2	44
Розділ 3. Напрями вдосконалення управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал»	
3.1. Сучасні підходи до управління грошових потоків підприємства	47
3.2. Оптимізація грошових потоків КП «Чернівціводоканал»	54
Висновки до розділу 3	59
Висновки	61
Список використаних джерел	68
Додатки	

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання основним завданням підприємства є підвищення ефективності його функціонування шляхом забезпечення раціонального управління грошовими потоками, яке дозволить встановити фінансову рівновагу та ритмічність діяльності підприємства, прискорити оборот капіталу, знизити ризик його неплатоспроможності та отримати позитивний фінансовий результат.

Управління грошовими потоками є необхідною складовою ефективного управління оборотним капіталом, оцінки поточних потреб у необхідних грошах та управління запасами; планування здійснення капітальних інвестицій, управління капітальними потребами, фінансове забезпечення за рахунок власного капіталу або кредитів банку, управління витратами та їх оптимізацією для більш оптимального розподілу ресурсів підприємства у процесі господарської діяльності та управління економічним зростанням.

Стабільне функціонування підприємства базується на підтримці його фінансової рівноваги, а також на забезпеченні максимізації основного цільового показника – вартості підприємства, яка формується внаслідок руху грошових потоків. Тому дослідження сучасних питань управління грошовими потоками є першочерговим та актуальними.

Теоретичні та практичні питання управління грошовими потоками вивчали вітчизняні учені: Г. Вознюк, О. Дзюблук, А. Загородній, Л. Лігоненко, Н. Невмержицька, О. Ролько, В. Харченко, М. Матвієць, Н. Перловська, О. Мицак, Слав'юк, Т. Смовженко, О. Сорокіна, О. Терещенко, а також когорта зарубіжних учених М. Бертонеш, Ю. Брігхем, Дж. Ван Хори, Б. Койлі, Б. Коласс, Р. Найт, Б. Райзберг, Т. Райс, Л. Риндін та інші.

У більшості наукових досліджень приділено мало уваги комплексному підходу до процесу управління грошовими потоками підприємства. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження у науковому та практичному аспектах.

Метою кваліфікаційної роботи освітнього рівня «Магістр» є дослідження теоретичних та практичних засад управління грошовими потоками комунального підприємства у сучасних умовах, а також визначення напрямків удосконалення системи управління грошовими потоками підприємства.

Досягнення мети зумовило вирішення наступних **завдань**:

- дослідження сутності грошових потоків та їх класифікації;
- вивчення змісту управління грошових потоків підприємства;
- оцінку управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал»,
- визначення напрямків удосконалення управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал».

Об'єктом даного дослідження є процес управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал». **Предметом** дослідження є механізм управління грошовими потоками комунального підприємства в сучасних умовах.

Теоретичною і **методологічною основою** роботи є концептуальні положення теорії фінансового менеджменту У кваліфікаційній роботі використано сукупність загальних та спеціальних методів і підходів, що сприяло реалізації концептуальної єдності дослідження. Зокрема, використано методи: індукції та дедукції – для впорядкування сутності поняття “грошові потоки”; логічного узагальнення – для визначення особливостей їх управління; емпіричного пізнання, аналізу та синтезу, групування, порівняння, графічного аналізу для оцінки руху грошових потоків на підприємстві; метод наукової абстракції – для обґрунтування напрямків вдосконалення управління грошовими потоками на підприємстві.

Законодавчо-нормативні акти, матеріали фінансової звітності комунального підприємства, навчальна література, періодичні видання та наукові дослідження з питань управління грошовими потоками стали інформаційною базою роботи.

Наукова новизна одержаних результатів. У кваліфікаційній роботі поглиблено теоретико-методологічні засади та обґрунтовано практичні пропозиції щодо вдосконалення управління грошовими потоками комунального підприємства. Набули подальшого розвитку, що характеризують новизну дослідження, найбільш значимі результати, які полягають у тому, що:

- теоретичні підходи до сучасного трактування поняття грошових потоків в контексті формування системи ефективного управління ними на підприємстві;
- обґрунтування пропозицій щодо удосконалення управління грошовими потоками досліджуваного підприємства на основі сучасних підходів та методів їх оптимізації.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у науковому обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал».

Структура та обсяг роботи. Основна частина кваліфікаційної роботи освітнього рівня «Магістр» включає вступ, три розділи, висновки. Результати дослідження викладені на 69 сторінках, список використаних джерел становить 83 найменувань. Робота містить 14 таблиць, 14 рисунків та 4 додатка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність грошових потоків підприємства

Слідкуючи за останніми новинами в економічному просторі, постійним коливанням курсу валют та рядом інших фінансових криз, що робить нестабільний фінансовий стан і значно впливає на роботу підприємств як державного сектору так і підприємницької діяльності. Вочевидь значну увагу слід приділити проблемі оптимізації грошових потоків та внести деякі корективи в існуючі моделі. Питанням щодо управління грошовими потоками та їх оптимізації на підприємствах приділяється значна увага, адже саме управління грошовими потоками є необхідною умовою для успішного функціонування підприємства, збільшення капіталу, розширення виробництва та конкурентоспроможності.

В економічній літературі щодо поняття «грошові потоки» знаходимо багато визначень, це призводить до виникнення протиріч з приводу розуміння даної категорії. Таке багатовекторне трактування сутності грошових потоків зумовлене в першу чергу тим, що вони складають основу фінансової системи підприємства та мають зв'язок з майже всіма економічними процесами. Гроші являються специфічним товаром, який виконує роль загального еквівалента і мають властивість обмінюватися на будь-який інший товар [16, с. 48].

Грошові кошти можуть бути використані суб'єктом підприємницької діяльності у будь-який момент часу, а саме складаються з готівки в касі, електронних грошей, коштів на поточних та інших рахунках у банках.

«Термін «грошовий потік» бере своє походження із зарубіжної економічної літератури і в перекладі з англійської cash-flow означає рух коштів, однак цей вираз прийнято називати грошовим потоком» [16, с. 48].

Насамперед, звернемося до нормативно-правових актів, де розкривається дане поняття. Відповідно до М(С)БО 7 «Звіт про рух грошових коштів» поняття грошових потоків визначається як «надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів» [40]. При цьому, «грошові кошти складаються із готівки в касі та депозитів до запитання», а «еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні інвестиції, що вільно конвертуються в відомі суми грошових коштів і яким властивий незначний ризик зміни вартості» [40].

Відповідно до цього, можна зазначити, що грошові потоки – це рух коштів, що здійснюється на підприємстві внаслідок його діяльності. У НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» дане поняття не зустрічається [45]. Отже, в процесі господарювання відбувається певний рух коштів у вигляді надходжень та витрачання, що і формує економічну суть грошових потоків підприємства [13].

Судження економістів щодо даного питання не містять одностайності, так О. Мартякова та І. Єпіфанова наголошують, що «грошовий потік - є різницею між отриманими й виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період часу» [39; 18]. Схоже трактування висуває О. Терещенко, який характеризує грошовий потік «як результат руху грошових коштів підприємства за той чи інший період часу, тобто в загальному вигляді це різниця між надходженнями грошових коштів та їх виплатами за період» [59].

Бланк І. в навчальному посібнику «Управління грошовими потоками» визначає грошові потоки підприємства «як сукупність розподілених по інтервалах періоду часу надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю» [6].

На думку Ю. Єрешко грошовий потік – «це обсяг грошових коштів, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планового періоду» [19]. Дані два визначення можна застосовувати аналізуючи фінансову звітність, але для оперативного управління, грошовий потік не обмежується

плановим періодом, оскільки це динамічний показник який є безперервним. «Грошовий потік не являється обсягом грошових коштів, які надійшли або виплачуються підприємством, це є процесом надходження і витрачання грошових ресурсів» [22]. На сайті «Мій бізнес» зазначено, що грошові потоки – це будь-які операції, які або приносять бізнесу грошові кошти, або виводять гроші з бізнесу, у готівковій та безготівковій формі [23].

Аналіз навчальної та наукової економічної літератури дозволив встановити, що зарубіжні та вітчизняні вчені з різних точок зору трактують поняття «грошові потоки підприємства», внаслідок чого є різні підходи до управління ним, табл. 1.1

Таблиця 1.1.

Сутність поняття «грошові потоки» в економічній думці

Вчені	Сутність поняття «грошові потоки»
І. А. Бланк [6]	сукупність розподілених надходжень і виплат грошових коштів за окремими інтервалами періоду часу, що розглядається, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику і ліквідності
Ю. Бригхем [8]	фактичні чисті готівкові кошти, які надходять у фірму (чи витрачаються нею) протягом деякого визначеного періоду
Ф. Ф. Бутинець [9]	найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
Дж. Ван Хорн [61]	потоки готівкових коштів, які мають безперервний характер; власні обігові кошти
А. Г. Завгородній [70]	надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
Г. Г. Кірейцев [69]	є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю
В. І. Краменко [24]	сукупність надходжень і вибуття коштів за певний період часу, сформованих у процесі господарської діяльності
Є. В. Мних [43]	сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю
О. В. Павловська [66]	надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
А. М. Поддєрьогін [69]	сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані з фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами
Г. Г. Старостенко [56]	надходження і витрати грошових коштів в процесі здійснення господарської діяльності підприємства

Отже, все вищенаведене свідчить про те, що грошовий потік можна розглядати на різних рівнях та з різних точок зору. Визначень багато, але суть не змінюється. Грошові потоки відображають рух грошей у вигляді доходу і витрат підприємства. Необхідно розділити поняття «грошового потоку» та поняття «грошових потоків». Окремі автори під грошовим потоком (cash flow) розуміють чистий грошовий потік, тобто різницю між надходженням та витрачанням грошових коштів в результаті діяльності підприємства за певний період. А грошові потоки (cash flows) визначають як безперервний рух коштів, який відбувається на підприємстві внаслідок його діяльності. Відповідно до цього cash flow, відображає суть чистого грошового потоку у вузькому розумінні, а в загальному показує рух коштів.

Таким чином, грошові потоки – це надходження та витрачання грошових коштів підприємства в процесі господарської діяльності. Різниця між ними, як по кожному окремому виду діяльності, так і по діяльності підприємства в цілому є чистим грошовим потоком.

На думку І. О. Бланка, який приділив значну увагу питанню щодо управління рухом грошових коштів, метою управління грошовими потоками визначає забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства [6, с. 50].

Значення ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими основними положеннями.

1) Практично в усіх аспектах здійснення господарської діяльності підприємства обслуговують його грошові потоки. Тобто грошовий потік можна визначити як систему «фінансового кровообігу» господарського організму підприємства. І тому найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я» та передумовою досягнення високих фінансових діяльності є ефективно організовані грошові потоки підприємства.

2) В процесі стратегічного розвитку фінансова рівновага підприємства забезпечується завдяки ефективному управлінню грошовими потоками. Високий рівень такої синхронізації грошових потоків між собою за обсягами і

в часі забезпечує фінансову стійкість підприємства та істотне прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку підприємства.

3) Оптимальний рух грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства. Ефективно організовані грошові потоки підприємства підвищують швидкість операційного циклу, забезпечують зростання обсягу виробництва і реалізації продукції. Водночас, будь-який збій у русі грошових коштів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, що в свою чергу зменшує рівень продуктивності праці та обсяг реалізації готової продукції тощо.

4) Оптимізація процесу руху грошових потоків скорочує потреби підприємства у позиковому капіталі. Особливу актуальність це положення управління грошовими потоками набуває для підприємств, що знаходяться на ранніх стадіях свого життєвого циклу, доступ яких до зовнішніх джерел фінансування досить обмежений. Ефективно управляючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне й ощадливе використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність підприємства від залучення кредитів.

5) Управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства. Цьому сприяє зменшення тривалості виробничого і фінансового циклів, що досягається в процесі ефективного управління грошовими потоками, а також зниження потреби в капіталі для обслуговування господарської діяльності підприємства.

6) Ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Навіть у підприємств, що успішно здійснюють господарську діяльність та мають позитивні фінансові результати, неплатоспроможність може виникати як наслідок незбалансованості різних видів грошових потоків у часі. Синхронізація надходження і виплат коштів, що забезпечується в процесі управління грошовими потоками підприємства, дає змогу усунути цей чинник виникнення його неплатоспроможності.

7) Активні форми управління грошовими потоками дають змогу підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами. Це, насамперед, ефективне використання тимчасово вільних залишків коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій.

Отже, ефективне управління грошовими потоками підприємства забезпечує формування додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій, що є додатковим джерелом прибутку. Більш логічним є виклад положення другої позиції та визнання грошового потоку як руху грошових коштів, адже «потік» – це «рух», тобто надходження та використання грошових коштів.

Таким чином, поняття «грошовий потік» характеризує рух коштів в готівковій та безготівковій формах, а також обіг окремих фінансових інструментів. Але, не зважаючи на відмінності в деталях, усі підходи до трактування актуалізують виняткову значимість грошового потоку для функціонування підприємства й створення доданої вартості, забезпечення перманентного зростання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу в довгостроковій перспективі та добробуту його власників.

1.2. Класифікація грошових потоків підприємства

Для забезпечення ефективного цілеспрямованого управління грошовими потоками виникає необхідність у класифікації грошових потоків.

У процесі класифікації грошових потоків необхідно враховувати їх загальну мету, під якою розуміють забезпечення необхідною інформацією про стан руху грошових коштів підприємства, інакше кажучи, користувачів. Користувачами такої інформації є юридичні, фізичні особи та органи державної влади, які потребують інформації для прийняття рішень стосовно управління грошовими потоками. Таким чином, для того, щоб визначитися з

класифікацією грошових потоків необхідно визначитися з метою, заради якої класифікуються грошові потоки за певними ознаками. У цілому, «результати проведеного дослідження міжнародних і вітчизняних джерел, що розглядають питання класифікації грошових потоків, дозволяє констатувати:

- 1) відсутність єдиного комплексного підходу при розробці різних типів класифікації грошових потоків;
- 2) дублюються класифікаційні ознаки у різних вчених;
- 3) забагато класифікаційних ознак, які повторюють вже існуючі. З метою вирішення окресленого кола питань щодо формування теоретичних засад класифікації грошових потоків доцільно систематизувати та доповнити їх новими» [1].

Класифікацію грошових потоків, за класифікаційними ознаками, які найбільш зустрічаються у фінансово-економічній літературі наведено у табл. 1. 2.

Коротко викладемо сутність кожної з класифікаційних ознак грошового потоку. Особливої уваги заслуговує поділ грошових потоків за напрямками руху. У спеціальній літературі за цією ознакою розрізняють такі грошові потоки: вхідні та вихідні. «Вхідні грошові потоки характеризують надходження грошових коштів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Вихідні грошові потоки – видаток грошових коштів від усіх видів діяльності» [68, с. 62]. За допомогою зазначеної класифікаційної ознаки виокремлені користувачі інформації зможуть аналізувати інформацію щодо руху грошових потоків держави.

Класифікація грошових потоків за видом валюти, що використовується, необхідна для отримання інформації стосовно того, у якій валюті виконують грошові операції. За цією класифікаційною ознакою в спеціальній літературі грошові потоки поділяються на: грошовий потік у національній валюті та в іноземній валюті. «Грошовий потік у національній валюті характеризує ту частину сукупного грошового потоку, який обслуговується національною валютою. Грошовий потік в іноземній валюті характеризує ту частину

сукупного грошового потоку, який обслуговується валютою інших країн, тобто іноземною валютою» [35, с. 15].

Таблиця 1.2.

Класифікація грошових потоків у національній економіці

Класифікаційна ознака	Види грошових потоків
1) За напрямками руху	- Вхідні - Вихідні
2) За видом валюти	- У національній валюті - В іноземній валюті
3) За характером	- Внутрішній - Зовнішній
4) За розподілом у часі	- Поточні (теперішні) - Очікувані (майбутні)
5) За формами використаних грошових коштів	- Готівковий - Безготівковий
6) За видом діяльності	- Від операційної діяльності - Від фінансової діяльності - Від інвестиційної діяльності
7) За методом розрахунку обсягу грошового потоку	- Валовий - Чистий
8) За рівнем збалансованості обсягу	- Збалансований - Незбалансований
9) За регулярністю здійснення	- Регулярний - Нерегулярний
10) За масштабами обслуговування господарського процесу	- Грошовий потік по підприємству в цілому - Грошовий потік за окремими структурними підрозділами підприємства - Грошовий потік по окремих господарських операціях
11) За рівнем передбачуваності	- Повністю передбачуваний - Недостатньо передбачуваний - Непередбачуваний
12) За стабільністю часових інтервалів формування	- Повністю передбачуваний - Недостатньо передбачуваний - Непередбачуваний

Класифікація грошових потоків за характером передбачає їх поділ на внутрішні та зовнішні. Внутрішній грошовий потік характеризує сукупність надходжень та видатків грошових потоків, які здійснюються у межах суб'єкта господарювання. Зовнішній грошовий потік характеризує сукупність надходжень та видатків грошових потоків, які здійснюються з іншими суб'єктами.

З метою огляду на необхідність залучення довгострокового капіталу, реалізації інвестиційних проектів виникає необхідність класифікації грошових потоків за критерієм «розподіл у часі». За цією класифікаційною ознакою науковці поділяють їх на поточні (теперішні) грошові потоки, очікувані (майбутні) та минулі. Поточні (теперішні) грошові потоки характеризують теперішню вартість грошових потоків, яка отримується шляхом дисконтування (тобто визначення поточної (теперішньої) вартості грошей) і враховує фактор часу, інфляції та ризику. Очікувані (майбутні) грошові потоки характеризують майбутню вартість, тобто на певний момент часу.

Класифікаційна ознака за формами використаних грошових коштів передбачає їх поділ на готівкові та безготівкові. Готівковий грошовий потік передбачає рух коштів у готівковій формі, а безготівковий – у безготівковій формі.

Найпоширенішою класифікаційною ознакою є поділ грошових потоків залежно від виду економічної діяльності. Учені в основному розглядають зазначену класифікаційну ознаку тільки на рівні підприємства, визначають її як класифікацію залежно від виду господарської діяльності підприємства. На макрорівні цю класифікаційну ознаку слід визначати залежно від виду діяльності, де виокремлюють грошові потоки від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Отже, грошові потоки є багатоплановою економічною категорією, що включає в себе різні його види. Класифікація грошових потоків необхідна для визначення основних показників плану надходження і виплат грошових

коштів, вона не є обмеженою і може розширюватись в залежності від специфіки підприємства та побажань управлінського персоналу – основних користувачів даних прогнозного аналізу грошових потоків. Статті руху грошових коштів, мають встановлюватися на кожному підприємстві в індивідуальному порядку, відображаючи специфіку його діяльності.

Таким чином, використання визначених теоретичних засад класифікації грошових потоків підприємства сприяє формуванню загальної уяви про сутність грошових потоків та забезпечує запровадження комплексного підходу до управління його грошовими потоками.

1.3. Зміст управління грошовими потоками підприємства

Важливим самостійним об'єктом управління є грошові потоки, що формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності.

Управління грошовими потоками один із найважливіших сегментів фінансової роботи на підприємстві. Від його ефективності організації залежать як поточні результати діяльності так і майбутні темпи розвитку суб'єкта господарювання. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку наслідок збалансування обсягів надходжень і витрат грошових коштів та синхронізація їх в часі.

Значення та роль грошових потоків для всіх аспектів діяльності підприємства зумовлює необхідність підвищення ефективності процесу управління ними. Будь-який процес управління базується на визначених принципах. Не є виключенням і процес управління грошовими потоками адже він є складовою частиною загальної системи управління господарською діяльністю підприємства.

До основних принципів управління грошовими потоками підприємства можна віднести принцип інформативної достовірності,

забезпечення збалансованості, ліквідності, ефективності. Так, перший принцип, інформативної достовірності передбачає забезпечення системи управління грошовими потоками підприємства необхідною інформаційною базою, яка містить повну, правдиву та неупереджену інформацію про зміни і рух грошових коштів у результаті різних видів діяльності. Реалізація принципу забезпечення збалансованості пов'язана з оптимізацією грошових потоків підприємства в процесі управління ними. Реалізація принципу ефективності в процесі управління грошовими потоками полягає у забезпеченні ефективного використання грошових коштів, що сприяє формуванню додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій.

У процесі управління грошовими потоками необхідно забезпечити достатній рівень ліквідності. Реалізація цього принципу може бути досягнута шляхом синхронізації додатного та від'ємного грошових потоків досліджуваного періоду. Базуючись на зазначених принципах на підприємстві здійснюється організація процесу управління грошовими потоками, який послідовно охоплює наступні основні етапи:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формування необхідної звітності;
- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків підприємства у розрізі різних видів;
- забезпечення ефективного контролю за грошовими потоками підприємства.

Перший етап управління полягає у забезпеченні повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формуванні необхідної звітності. Під час цього етапу управління грошовими потоками забезпечується координація функцій і завдань служб бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту підприємства. Основною метою організації обліку та формування відповідної звітності, яка характеризує грошові потоки

підприємства, є забезпечення фінансових менеджерів необхідною інформацією для проведення їх всебічного аналізу, планування та контролю.

Одним із основних етапів процесу управління грошовими потоками є аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді. Аналіз грошових потоків підприємства передбачає дослідження системи показників, їх формування на підприємстві, виявлення основних тенденцій та закономірностей з метою з'ясування резервів подальшого підвищення ефективності управління ними.

Основними показниками які використовуються для аналізу грошових потоків є показники ліквідності та платоспроможності (чистий оборотний капітал, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт операційної ліквідності, маневреність функціонуючого капіталу); показники динаміки і структури грошових потоків підприємства (грошовий потік від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та загальний грошовий потік, валовий і чистий грошовий потік тощо).

Показники, що характеризують грошові потоки забезпечують надають інформацію для оцінки ефективності фінансових рішень для підтримки фінансової рівноваги підприємства.

Важливою метою цього етапу є визначення рівня достатності формування грошових коштів, ефективності їх використання, а також збалансованості позитивного та негативного грошових потоків підприємства за обсягом і в часі. Результати, які отримують на цьому етапі управління забезпечують виконання наступних двох етапах, а саме для виявлення резервів та їх планування на наступний період і оптимізації.

Оптимізація грошових потоків забезпечує підтримку фінансової рівноваги, яка досягається за умови, що потреба підприємства у грошових коштах дорівнює наявним грошовим коштам у кожний період.

Основною умовою оптимізації грошових потоків є вивчення чинників, які впливають на їх обсяг і характер формування у часі. До зовнішніх

чинників відносять загальну проблему неплатежів, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, несприятливі умови кредитування, недосконалість податкової політики. Внутрішніми чинниками, які впливають на грошовий оборот підприємства є низька конкурентноздатність, висока собівартість продукції, відсутність ринків збуту, нестача джерел довготермінового фінансування капіталовкладень тощо.

Вагоме значення у процесі оптимізації займає аналіз інформації, який є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, але й може виступати індикатором задовільності стану об'єкта оптимізації. Не менш важливу роль у здійсненні оптимізації має і оцінка отриманих результатів вибору, яку можна розглядати також в якості кінцевого індикатора, який здатен надати інформацію про досягнення мети оптимізації.

Основними завданнями, які вирішуються на етапі оптимізації грошових потоків підприємства є виявлення та реалізація резервів, які дозволяють знизити залежність підприємства від зовнішніх джерел залучення грошових коштів, забезпечення збалансованості грошових потоків у часі та за обсягами, забезпечення тісного взаємозв'язку грошових потоків за видами господарської діяльності підприємства, підвищення обсягу та якості чистого грошового потоку.

Основою оптимізації грошових потоків підприємства повинна бути збалансованість обсягів позитивного та негативного грошових потоків. Відсутність збалансованості між негативними грошовими потоками призводить до формування дефіцитного або надлишкового грошового потоку, що і в першому і другому випадку негативно впливає на діяльність підприємства та його фінансовий стан.

Негативними наслідками дефіцитного грошового потоку підприємства є зниження ліквідності та рівня його платоспроможності підприємства, що призводить до зростання тривалості фінансового циклу підприємства, зростання кредиторської заборгованості та зниження ефективності використання капіталу підприємства.

Негативними наслідками надлишкового грошового потоку, насамперед, є втрата вартості, тобто грошові кошти, які не задіяні в обороті підприємства ведуть до значних альтернативних втрат. Втрачається реальна вартість тимчасово вільних коштів внаслідок інфляційних явищ, уповільнюється оборотність капіталу через простій коштів, втрачається частина потенційного доходу у зв'язку з втраченою вигодою від прибуткового розміщення коштів у операційному або інвестиційному процесі.

Отже оптимізація грошових потоків є процесом вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення його господарської діяльності. Результати оптимізації грошових потоків знаходять своє відображення у системі планів формування та використання грошових коштів у наступному періоді.

Етап планування грошових потоків підприємства займає важливе місце в системі управління. Планування грошових потоків здійснюється у формі багатоваріантних планових розрахунків при різноманітних сценаріях розвитку. Результати розрахунків цих показників відображаються у плановому документі - плані надходження та витрат грошових коштів, який є однією з головних форм поточного фінансового плану.

Основною метою розробки плану надходження та витрачання грошових коштів є прогнозування у часі валового та чистого грошових потоків підприємства у розрізі окремих видів його господарської діяльності та забезпечення постійної платоспроможності на всіх етапах планового періоду. На основі розробленого плану надходження та витрат грошових коштів підприємства повинна формуватися система поточних бюджетів (платіжних календарів), які виступають головною формою оперативного планування грошових потоків.

Платіжний календар є найбільш ефективним та надійним інструментом оперативного управління грошовими потоками підприємства. Платіжний календар надає можливість фінансовим службам підприємств здійснювати оперативний контроль за надходженнями та витратами коштів, вчасно

фіксувати зміну фінансової ситуації і застосовувати коригувальні заходи для синхронізації додатного та від'ємного грошових потоків і забезпечувати стабільну платоспроможність підприємства.

Використання платіжного календаря дозволяє: підвищити контрольованість поточних платежів, що знижує втрати від нецільового використання коштів та прозорість бізнесу, створити обґрунтовані середньострокові та короткострокові плани надходжень та виплат, мати в оперативному режимі повну та достовірну інформацію про наявність грошових коштів, заощаджувати при залученні додаткових кредитів та додатковому фінансуванні [39].

Наступним етапом управління грошовими потоками підприємства є забезпечення ефективного контролю. Основною метою контролю за рухом грошових коштів є своєчасне виявлення відхилень від запланованих заходів і їх усунення для забезпечення виконання розроблених планів, досягнення поставлених цілей і задач.

Інформаційним забезпеченням контролю грошових коштів є план руху грошових коштів та інші плани розвитку підприємства, результати аналізу стану грошових потоків та ефективності управління ними, облікові (фактичні) дані про рух коштів.

Поетапне здійснення управління грошовими потоками підприємства забезпечить постійний моніторинг рівномірності і синхронності формування грошових потоків.

Оптимальне управління грошовими потоками може здійснюватися згідно двох основних підходів - збалансування надходжень і витрат та формування критичного мінімуму залишків грошових коштів підприємства. Перший підхід передбачає оптимізацію вхідних і вихідних потоків з метою досягнення фінансової рівноваги та стійкої платоспроможності. Перевагами цього підходу є використання оптимально можливого рівня грошових коштів та отримання доходів, зумовлених більш швидким обертанням коштів. Недоліком підходу є те, що існує ймовірність ризику порушення

запланованого руху надходжень грошових коштів. Оскільки підхід оснований на концепції оптимального використання грошових коштів, то недостатність або відсутність грошових резервів може суттєво знизити рівень платоспроможності підприємства.

Другий підхід передбачає управління залишками грошових коштів та ґрунтується на нормуванні критичного залишку, що забезпечить стійку платоспроможність. Встановлення нормативу грошових залишків здійснюється шляхом застосування економіко-математичних і факторно-аналітичних моделей. Норматив є мінімально достатнім розміром грошових коштів, необхідних для забезпечення господарських потреб підприємства.

Управління грошовими потоками є важливою ланкою фінансової політики складовою фінансового менеджменту, що охоплює всю систему управління підприємством. Від якості управління грошовими потоками залежить подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його фінансово-господарської діяльності.

Висновки до розділу 1

Грошовий потік можна розглядати на різних рівнях та з різних точок зору. Грошові потоки – це надходження та витрачання грошових коштів підприємства в процесі господарської діяльності. Різниця між ними, як по кожному окремому виду діяльності, так і по діяльності підприємства в цілому є чистим грошовим потоком.

Поняття «грошовий потік» характеризує рух коштів в готівковій та безготівковій формах, а також обіг окремих фінансових інструментів. Є різні теоретичні підходи до цього поняття. Але, не зважаючи на відмінності в деталях, усі підходи до трактування актуалізують виняткову значимість грошового потоку для функціонування підприємства й створення доданої вартості, забезпечення перманентного зростання вартості

підприємства як цілісного майнового комплексу в довгостроковій перспективі та добробуту його власників.

Грошові потоки є багатоплановою економічною категорією, що включає в себе різні його види. Класифікація грошових потоків необхідна для визначення основних показників плану надходження і виплат грошових коштів, вона не є обмеженою і може розширюватись в залежності від специфіки підприємства та побажань управлінського персоналу – основних користувачів даних прогнозного аналізу грошових потоків. Статті руху грошових коштів, мають встановлюватися на кожному підприємстві в індивідуальному порядку, відображаючи специфіку його діяльності.

Використання теоретичних засад класифікації грошових потоків підприємства сприяє формуванню загальної уяви про сутність грошових потоків та забезпечує запровадження комплексного підходу до управління.

Управління грошовими потоками один із найважливіших сегментів фінансової роботи на підприємстві. Від його ефективності організації залежать як поточні результати діяльності так і майбутні темпи розвитку суб'єкта господарювання. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку внаслідок збалансування обсягів надходжень і витрат грошових коштів та синхронізація їх в часі.

Організація процесу управління грошовими потоками на підприємстві послідовно охоплює наступні основні етапи:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формування необхідної звітності;
- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків підприємства у розрізі різних видів;
- забезпечення ефективного контролю за грошовими потоками підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

КП «ЧЕРНІВЦІВОДОКАНАЛ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика комунального підприємства

КП «Чернівціводоканал» створено згідно рішення виконавчого комітету Чернівецької міської ради від 23.04.1993 року № 212/7 «Про державну реєстрацію суб'єктів комунальної власності». Так як його власником є територіальна громада м. Чернівці, воно є комунальним підприємством. Підприємство підпорядковується департаменту інфраструктури та благоустрою Чернівецької міської ради. Воно є унітарним, здійснює свою діяльність на умовах комерційного розрахунку, враховуючи принципи самоокупності та самофінансування. Дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг на підприємстві формується внаслідок оплати за отримані послуги споживачами водопостачання та водовідведення, відповідно до затверджених тарифів. У комунального підприємства є проблеми, зумовлені невчасною та неповною оплатою його послуг. Тому для фінансування капітальних інвестицій КП «Чернівціводоканал» щороку збільшує статутний капітал за рахунок місцевого бюджету. Відповідно до статуту, насамперед, «діяльність комунального підприємства передбачає:

- надання послуг з водопостачання та водовідведення населенню, комунально-побутовим, промисловим та іншим підприємствам, установам, організаціям;
- здійснення іншої господарської діяльності, передбаченої статутом» [83].

Основна операційна діяльність підприємства – це забезпечення абонентів міста Чернівці централізованим водопостачанням і водовідведенням та формування для цього технічних можливостей. Це передбачає збір, очищення та подачу води, у тому числі утримання та експлуатація систем вуличної розподільчої мережі м. Чернівці, забезпечення подачі питної води

для населення та на комунально-побутові потреби підприємств, організацій, установ, якісне очищення та доочищення питної води відповідними засобами, включаючи спеціальні речовини та прекурсори.

КП «Чернівціводоканал» надає суспільно необхідні послуги та є природнім монополістом. Тому тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення регулюються за допомогою держави.

Забезпечення водопостачання м. Чернівці здійснюється двома основними джерелами. По-перше, за рахунок водогону «Дністер-Чернівці». Друге джерело включає систему водозаборів на р. Прут, а саме такі водозабори: «Рогізна», «Ленківці-1», «Очерет», «Біла», «Магала». Також водоканал має дві окремі свердловини № 1 та № 643/83.

Для здійснення діяльності комунальне підприємство володіє як необоротними так і оборотними активами. Проаналізуємо зміну їх складу у КП «Чернівціводоканал», рис. 2.1.

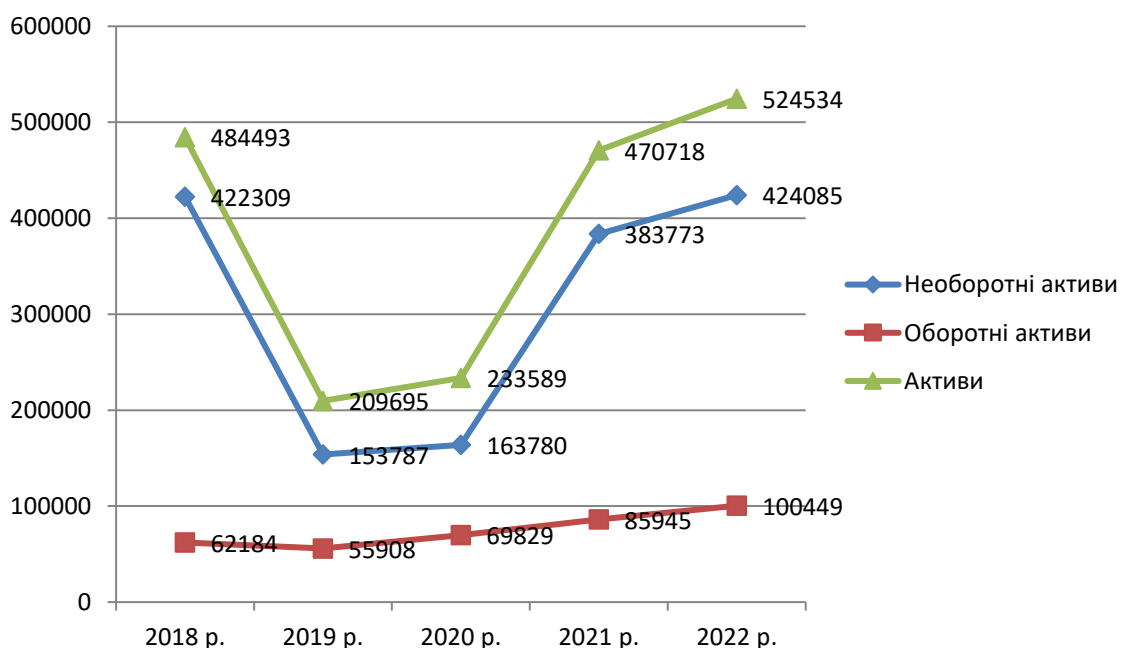

Рис.2.1. Динаміка активів КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Для водопостачання та водовідведення міста КП «Чернівціводоканал» необхідний значний обсяг необоротних активів, вартість яких постійно змінюється. У 2019-їх вартість значно зменшилась, а з 2020 р. почала зростати і у 2022 р. дорівнювала 424085 тис. грн. Значне зростання необоротних активів

відбулося за 2021-2022 рр. Величина оборотних активів є значно менше ніж необоротних: 62184 тис. грн. у 2018 р., 55908 тис. грн. у 2019 р., 69829 тис. грн. у 2020 р., 85627 тис. грн. 2021 р., та 100449 тис. грн. у 2022 р. Тобто їх зміна є більш плавною, спостерігається зростання на 38265 тис. грн. (61,54 %). Динаміка всіх активів повторює тенденцію необоротних. Це зумовлено специфікою структури активів підприємства.

Структура майна КП «Чернівціводоканал» наглядно представлена на рис. 2.2.

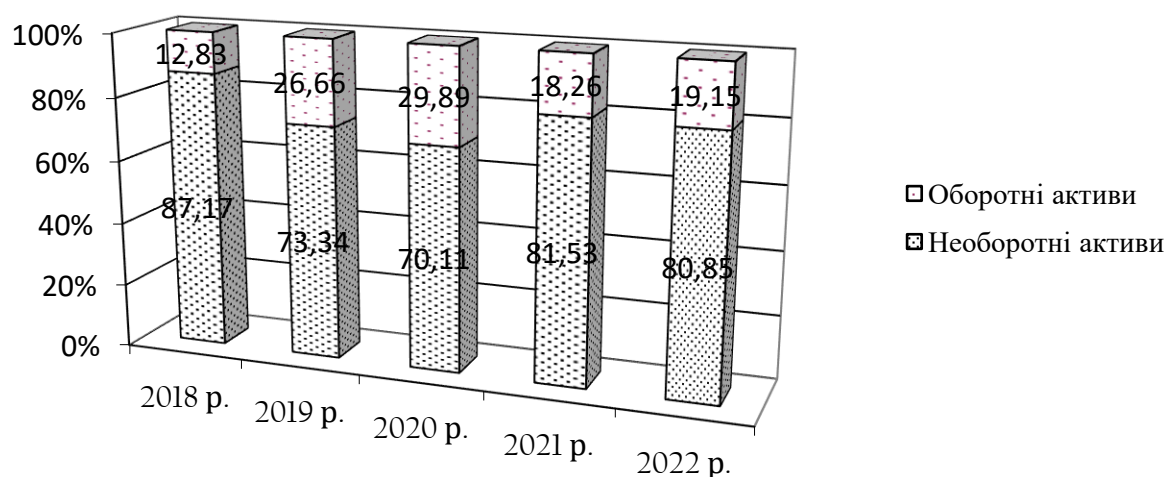

Рис. 2.2. Динаміка структури активів КП «Чернівціводоканал» за 2018–2022 рр., %

Необоротні активи є основною складовою активів комунального підприємства. Так у 2018 р. їх вартість становила 87,17% від загальної вартості активів, у 2019 – 73,34%, у 2020 р. – 70,11%, у 2021 р. – 81,53%, у 2022 р. 80,85%. Частка оборотних активів є незначною: 12,83% у 2018 р., 26,66% у 2019 р., 29,89% у 2020 р., 18,89% у 2021 р., 19,15% у 2022 р.

Проаналізуємо динаміку складових необоротних активів КП «Чернівціводоканал», рис. 2.3.

У КП «Чернівціводоканал» у 2018 р. був значний обсяг нематеріальних активів, але у наступні роки він значно зменшився і у 2022 р. становив 951 тис. грн. Вартість незавершених капітальних інвестицій комунального підприємства стрімко зросла у 2022р. Вартість основних засобів у 2021-2022

рр. стрімко зростає: у 2021 р. їх зростання відбулося до 356893 тис. грн., у 2022 р. до 366818 тис. грн.

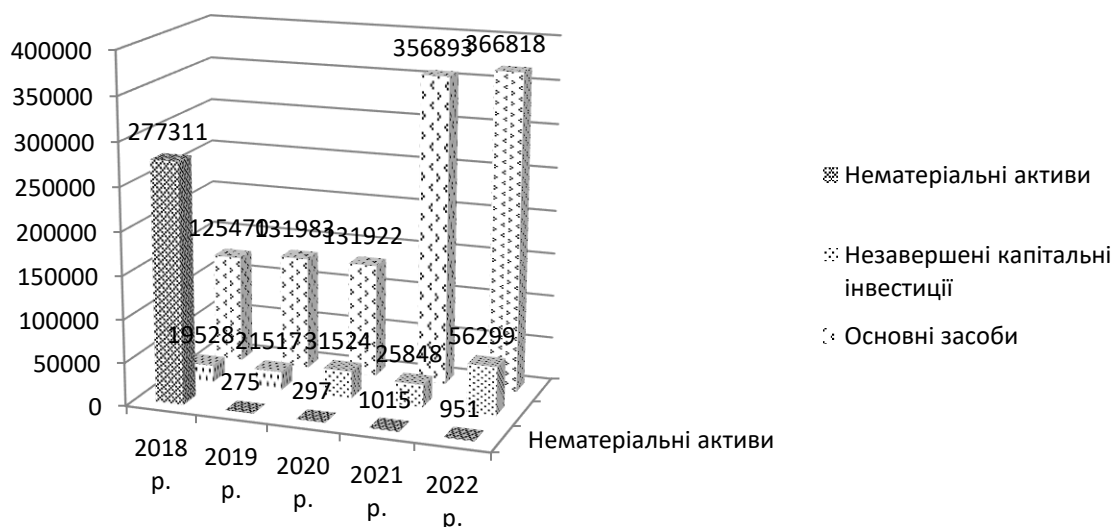

Рис.2.3. Динаміка складових необоротних активів КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр., тис. грн.

Для дослідження стану зносу та придатності основних засобів водоканалу розглянемо відносні показники, а саме коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності, що зображені на рис. 2.4.

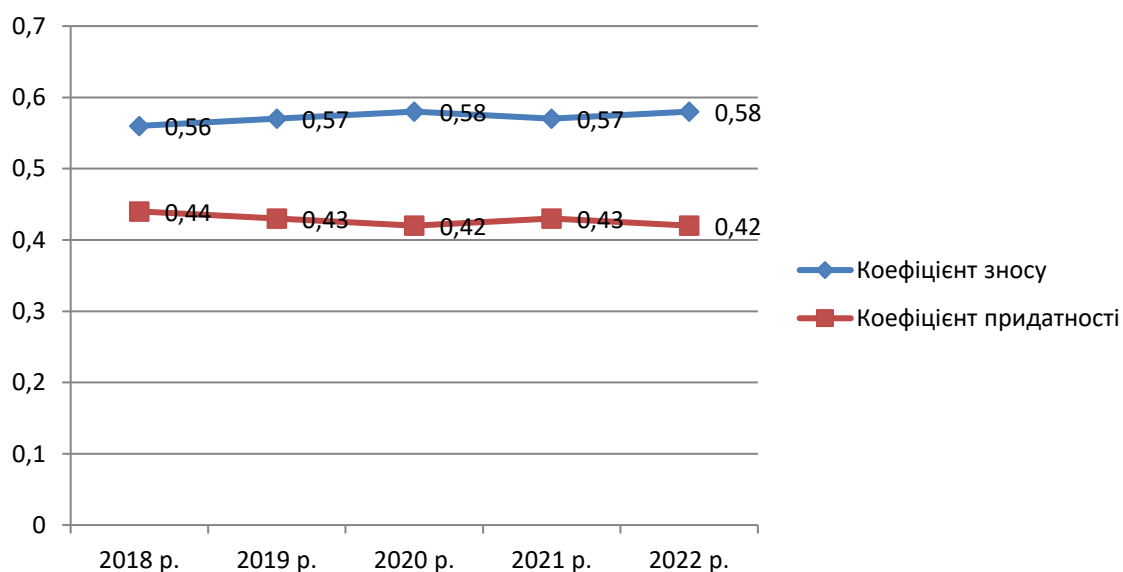

Рис.2.4. Динаміка показників стану основних засобів КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Як зношеність так і придатність основних засобів підприємства впродовж досліджуваного періоду є на сталому рівні. У 2018 р. основні засоби були зношені на 56%, у 2022р. - на 58 %. Також придатність основних засобів була у 2018 р. на рівні 44%, у 2022 р. дорівнювала також 42%. Тобто поповнення основних засобів покриває лише їх фактичний знос і підприємство потребує значного оновлення основних засобів.

Другою складовою активів підприємства є оборотні активи, склад яких наглядно представлений на рис. 2.5.

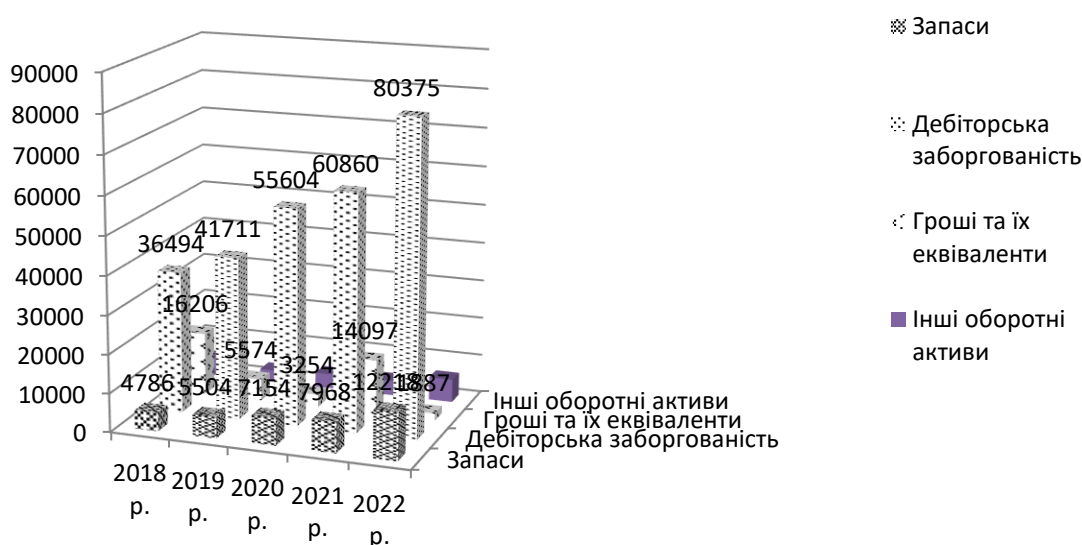

Рис.2.5. Динаміка оборотних активів КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр., тис. грн.

Збільшення оборотних активів відбувається за рахунок збільшення запасів на 7432 тис. грн. (155,29%), дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 22767 тис. грн. (90,22%), іншої поточної дебіторської заборгованості на 13339 тис. грн. (511,86%), інших оборотних активів на 1310 тис. грн.(28,12%). Обсяг грошових коштів та їх еквівалентів КП «Чернівціводоканал» значно зменшився, а саме на 14319 тис. грн. (88,36%).

Дебіторська заборгованість є найбільшою складовою оборотних активів підприємства, прослідкуємо її склад, табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка складу дебіторської заборгованості
КП «Чернівціводоканал» за 2018 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	33871	36070	49286	47234	64430	30559	90,22
Дебіторська заборгованість з бюджетом	17	2	2	0	0	-17	-100
Інша поточна дебіторська заборгованість	2606	5639	6316	13626	15945	13339	511,86
Всього	36494	41711	55604	60860	80375	43881	120,24

Основна питома вага дебіторської заборгованості – це дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, так як так як абоненти КП «Чернівціводоканал» вчасно не розраховуються за отримані послуги.

Основними джерелами фінансування капіталу КП «Чернівціводоканал» є власні і позикові джерела, величина яких відображена в пасиві балансу, рис. 2.6, рис. 2.7.

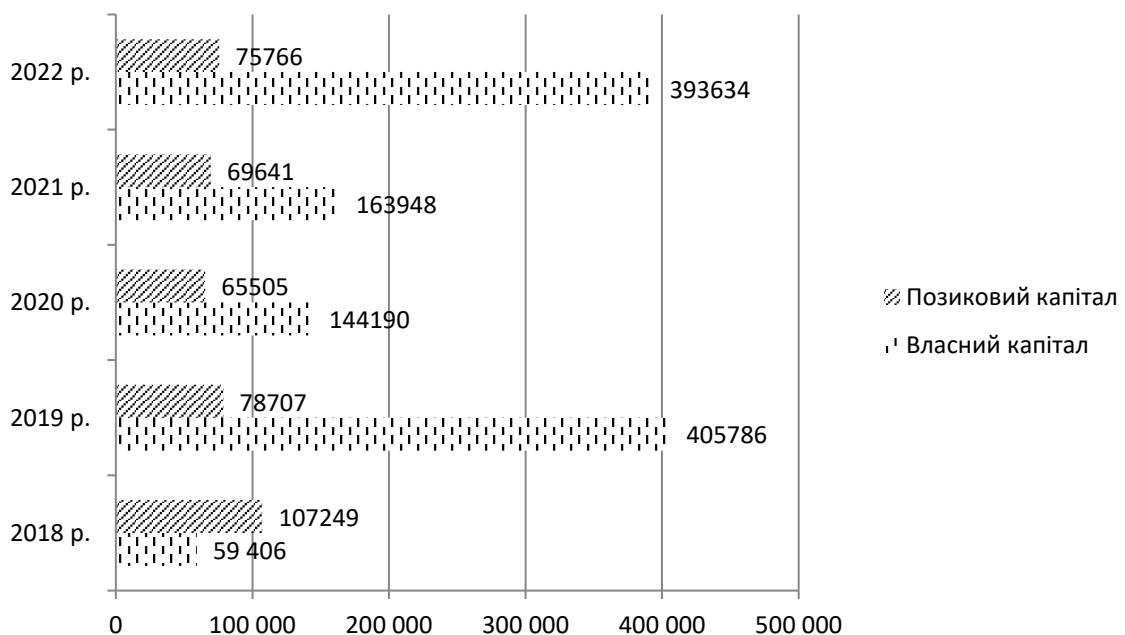

Рис.2.6. Динаміка капіталу КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр., тис. грн.

Обсяг капіталу КП «Чернівціводоканал» зріс, у 2022 р. до 524534 тис. грн. Це відбулося як за рахунок зростання власного капіталу, так і за рахунок зростання позикового капіталу. Обсяг власного капіталу водоканалу зріс за 5 років на 35491 тис. грн. (8,75%). Обсяг позикового капіталу підприємства найбільше значення має у 2021-2022 роки, у 2022р. у розмірі 83257 тис. грн. В цілому за п'ять років спостерігається його зростання на 45500 тис. грн. (5,78%). Прослідкуємо структуру капіталу у 2018-2022 рр., яка відображена на рис. 2.7.

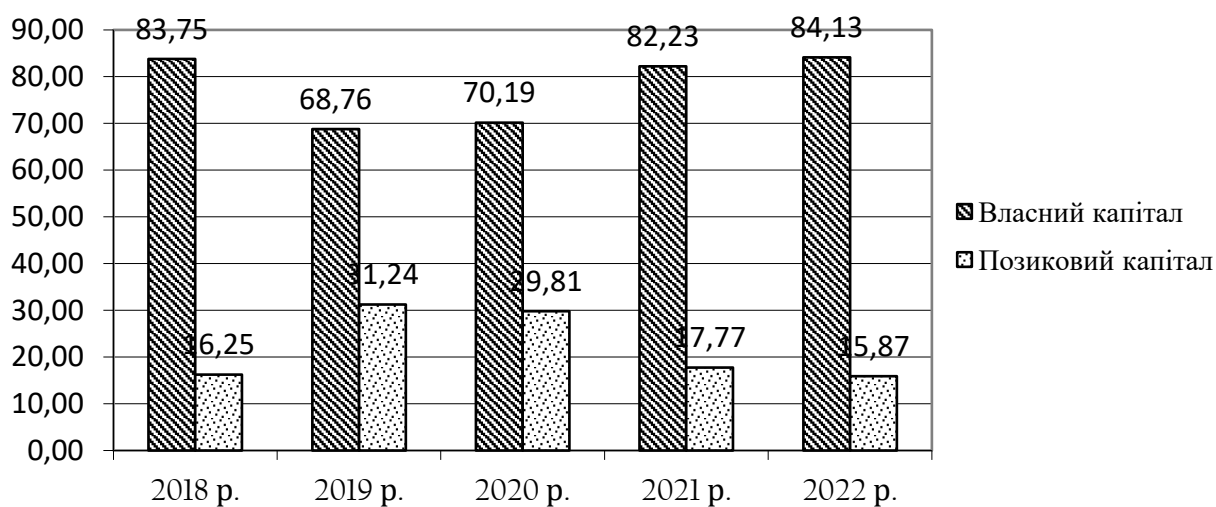

Рис. 2.7. Динаміка структури капіталу КП «Чернівціводоканал» у 2018 – 2022 рр.

В структурі капіталу КП «Чернівціводоканал» у 2018-2022 рр. найбільшою складовою є власний капітал, у 2022 р. – 84,13%. У 2019 р. його питома вага була найменшою 68,76%. Питома вага позикового капіталу комунального підприємства у 2022 р. складала лише 15,87%. Тобто у фінансуванні діяльності підприємства насамперед здійснюється за рахунок власного капіталу.

Склад власного капіталу КП «Чернівціводоканал» представлено у таблиці 2.2. Зареєстрований (статутний) капітал водоканалу щороку збільшується, так у 2018 р. він складав 266243 тис. грн., у 2022 р. він вже дорівнював 539493 тис. грн. Також у 2022 р. 58752 тис. грн. надійшло як

внески до незареєстрованого статутного капіталу. Поповнення статутного капіталу КП «Чернівціводоканал» відбувається з бюджету громади м. Чернівці. Комунальне підприємство отримує щороку значний обсяг збитків, що створює ризик неможливості забезпечення якісних послуг з водокористування та водовідведення споживачам м. Чернівці.

Таблиця 2.2

Динаміка складу власного капіталу КП «Чернівціводоканал»
за 2018 - 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Зареєстрований капітал	266243	367463	392733	427389	539493	273250	102,63
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0	0	58752	58752	100
Капітал у дооцінках	0	0	0	217944	201014	201014	100
Додатковий капітал	353805	68496	74055	82895	55372	-298433	-84,35
Резервний капітал	4908	4908	4908	4908	4908	0	0,00
Непокритий збиток	-219170	-295677	-307748	-346088	-359510	-140340	64,03
Всього	405786	144190	163948	387048	441277	35491	8,75

Так як дооцінку активів на підприємстві здійснювали у 2021 та 2022 рр., з метою приведення її до ринкової, то у ці роки власний капітал зріс за рахунок капіталу у дооцінках. Додатковий капітал підприємства щороку зменшується. Резервний капітал залишається незмінним впродовж 2018-2022 рр. Щороку КП «Чернівціводоканал» отримує непокритий збиток, спостерігається його постійне збільшення. Це є чинником зменшення власного капіталу комунального підприємства «Чернівціводоканал, тому підприємство змушено

шукати джерела поповнення інших складових власного капіталу для забезпечення мінімального рівня фінансової стійкості.

Для дослідження динаміки складу позикового капіталу КП «Чернівціводоканал» побудуємо табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Склад джерел позикового капіталу КП «Чернівціводоканал»
за 2018 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.					Відхилення за 2022-2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Довгострокові кредити банку	0	0	0	9016	9016	9016	100
Цільове фінансування	4260	4295	4280	4565	4000	-260	-6,10
Короткострокові кредити банків	200	200	200	0	0	-200	-100
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	56217	44727	41044	44108	42874	-13343	-23,73
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з бюджетом	1424	2162	1966	3451	6584	5160	362,36
зі страхування	345	584	877	862	617	272	78,84
з оплати праці	2042	2857	3552	3953	2172	130	6,37
Доходи майбутніх періодів	2785	2713	8494	8431	8312	5527	198,46
Інші поточні зобов'язання	11434	7967	9228	9284	8682	-2752	-24,07
Всього позикового капіталу	78707	65505	69641	83670	83257	4550	5,78

У 2021-2022 рр. підприємство фінансувало свою діяльність за рахунок довгострокового кредиту у сумі 9016 тис. грн. Також щороку воно отримує цільове фінансування, величина якого за досліджуваний період зменшився на 260 тис. грн. Сума короткостроковому кредиту, що не змінювалася у 2018-2020 рр. становить 200 тис. грн. У наступні роки підприємство не отримувало

короткострокових кредитів. Основна частина позикового капіталу - це кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Так, у 2018 р. її обсяг був на рівні 56217 тис. грн., у 2022 р. - 42874 тис. грн. За п'ять досліджуваних років обсяг кредиторської заборгованості за послуги водовідведення та водопостачання зменшився на 13343 тис. грн.

Щодо таких поточних зобов'язань за розрахунками, що мають значну тенденцію до росту, як з бюджетом - 362,36%, зі страхування - зростання на 78,84%, з оплати праці лише на 6,37%. Також зросли доходи майбутніх періодів на 5527 тис. грн. Спостерігається зменшення інших поточних зобов'язань за 5 років на 2752 тис. грн.

Таким чином збільшення позикового капіталу відбувалося за рахунок довгострокового кредиту, зростання поточних зобов'язань перед бюджетом та зростання доходів майбутніх періодів. Фактором зменшення є зменшення величини поточної кредиторської заборгованості за товари, послуги, (заборгованість за спожиту електроенергію).

2.2. Оцінка вхідних та вихідних грошових потоків КП «Чернівціводоканал»

Рух грошових потоків на КП здійснюється в результаті трьох видів діяльності: а саме операційної інвестиційної і фінансової. Насамперед, проаналізуємо позитивний та негативний грошовий потік в рамках основної операційної діяльності підприємства, таблиця 2.4, 2.5.

Основна частина позитивних грошових потоків від операційної діяльності КП «Чернівціводоканал»- це надходження від реалізації продукції. Впродовж досліджуваного періоду величина цих надходжень зростає і у 2022 р. дорівнювала 247392 тис. грн., що більше значення 2018 р. на 122866 тис. грн. (98,67%). Також у 2018-2021 рр. комунальне підприємство отримувало

надходження від повернення податків і зборів, у 2022 р. повернення податків не було.

Таблиця 2.4

Динаміка позитивних грошових потоків від операційної діяльності

КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Показники	тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Надходження від:							
Реалізації продукції	124526	145198	163756	205037	247392	122866	98,67
Повернення податків і зборів	62	154	511	5	0	-62	-100
Цільове фінансування	8707	66	62388	55381	52755	44048	505,89
Надходження від повернення авансів	120	58	129	1182	93	-27	-22,50
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	201	868	323	196	307	106	52,74
Надходження від боржників неустойки	20	39	21	69	75	55	275
Інші надходження	814	2155	4283	6548	13329	12515	1537,47

Щороку підприємство також отримує надходження в наслідок цільового фінансування. У 2020-2022 рр. підприємство отримувало значні обсяги цільового фінансування. Аналіз руху грошових коштів показав також надходження від повернутих авансів в незначному обсязі. Також, щороку позитивний грошовий потік є від надходження відсотків за залишками коштів на поточних рахунках у сумі 200-300 тис. грн. Щодо характеристики інших надходжень, то спостерігається їх значний ріст, у 2022р. вони становили 14909 тис. грн.

Таблиця 2.5

Динаміка витрачання коштів в результаті операційної діяльності

КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Показники	тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Витрачання на оплату:							
Товарів (робіт, послуг)	121116	133066	110511	133052	192845	71729	59,22
Праці	43123	56962	67137	77152	76010	32887	76,26
Відрахувань на соціальні заходи	11694	15209	18541	20823	20414	8720	74,57
Зобов'язань з податків і зборів, в тому числі:	14588	24242	32339	40669	44575	29987	205,56
витрачання на оплату зобов'язань з ПДВ	1071	6436	12108	14738	16456	15385	1436,51
витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	13517	17806	20231	25931	28119	14602	108,03
Інші витрачання	6175	1310	16111	20954	14909	8734	141,44

Негативний грошовий потік, насамперед, пов'язаний із оплатою товарів, робіт та послуг, збільшився у 2022 р. порівняно із 2018 р. на 71729 тис. грн. Другою складовою за обсягом негативного грошового потоку є витрачання на оплату праці. Вони зросли з 4123 тис. грн., що було у 2018 тис. грн. до 76010 тис. грн. у 2022 р., на 76,26 %. Негативний грошовий потік на оплату відрахувань на соціальні заходи зріс аналогічно негативному грошовому потоку на оплату праці, на 74,57%. У підприємства значно зріс негативний грошовий потік на оплату податків і зборів, а саме на 29987 тис. грн. (на

205,56%). Він включає сплату ПДВ та інших податків і зборів. Інші витрачання також значно зросли, на 8734 тис. грн. (141,44%).

В результаті такого обсягу позитивних та негативних грошових потоків від операційної діяльності, чистий грошовий потік від основної операційної діяльності у 2019-2022 рр. мав від'ємне значення, рис. 2.8. Лише у 2018 р. його значення було позитивне. А у 2019 р. спостерігається різкий спад, внаслідок значного зростання негативного грошового потоку.

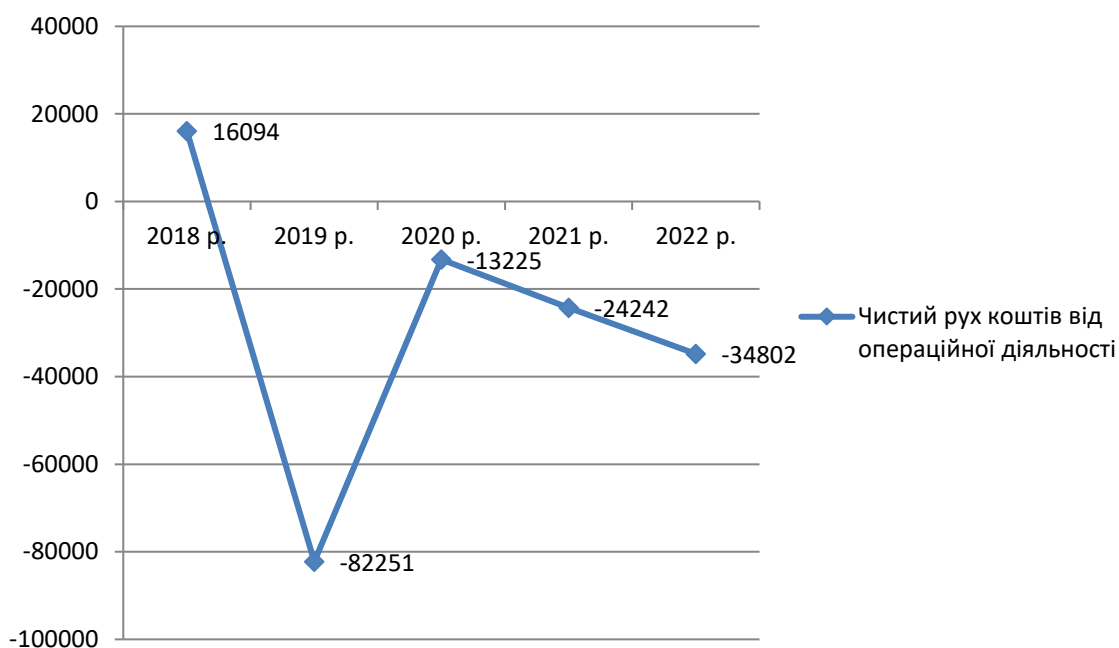

Рис.2.8. Динаміка чистого грошового потоку в рамках операційної діяльності КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Крім операційної діяльності у підприємства є грошові потоки від інвестиційної діяльності, табл. 2.6. КП «Чернівціводоканал» у 2020-2021 рр. реалізовувало необоротні активи, та мало позитивний грошовий потік у сумі 7355 тис. грн. та 9770 тис. грн.. У 2020 р. спостерігався негативний грошовий потік в наслідок купівлі фінансових інвестицій.

Щороку комунальне підприємство оновлює необоротні активи, але сума оновлення у 2018-2021 рр. була невеликою. У 2022 р. оновлення основних засобів було на суму 52339 тис. грн. Тому значно зріс негативний грошовий потік від інвестиційної діяльності.

Таблиця 2.6

Аналіз руху коштів в результаті інвестиційної діяльності
КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Показники	Тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Находження від реалізації необоротних активів	0	0	7355	9770	0	0	0
Витрачання на придбання:							
фінансовий інвестицій	0	0	10780	0	0	0	0
необоротних активів	9180	7664	6825	7606	52339	43159	470,14
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-9180	-7664	-10250	2164	-52339	-43159	470,14

Так як надходжень від інвестиційної діяльності у КП «Чернівціводоканал» або немає, або вони незначні, тому чистий грошовий потік від цієї діяльності переважно має від'ємне значення, і у 2022 р. від'ємне значення було у сумі 52339 тис. грн., рис. 2.9. Позитивне значення спостерігалось лише у 2021 р. у сумі 2164 тис. грн.

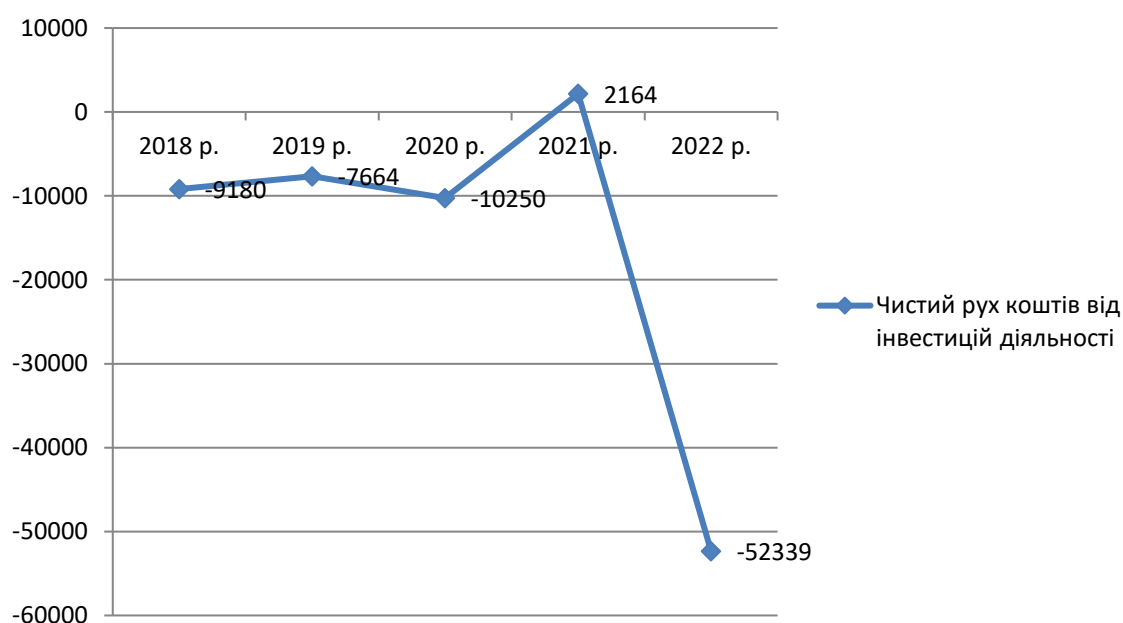

Рис.2.9. Динаміка чистого грошового потоку від інвестиційної діяльності КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Щодо грошових потоків від фінансової діяльності, то у КП «Чернівціводоканал» у 2019-2022 рр. є позитивний грошовий потік від надходжень грошових коштів для поповнення власного капіталу, табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз руху коштів в результаті фінансової діяльності

КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Показники	Тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Надходження від:							
Власного капіталу	0	79283	21155	34656	76958	76958	100
Інші надходження	0	0	0	7068	0	0	0
Погашення позик	0	0	0		280	280	100
Витрачання на сплату відсотків	0	0	0	8803	1747	1747	100
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	0	79283	21155	32921	74931	74931	100

Підприємство останніх чотири роки поповнює власний капітал за рахунок внесків у статутний капітал. Так у 2022 р. сума надходжень становила 76958 тис. грн. У 2021 р. спостерігалися також інші надходження у сумі 7068 тис. грн. У 2022 р. підприємство погасило позику на суму 80 тис. грн. Крім того у 2021-2022 рр. негативний грошовий потік збільшувався за рахунок витрачання на сплату відсотків.

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності КП «Чернівціводоканал» у 2018 р. мав нульове значення у 2019-2022 рр. був позитивним, рис. 2.10.

Підсумовуючи грошові потоки від всіх видів діяльності, проаналізуємо динаміку залишків грошових коштів, табл. 2.8, рис. 2.11. Залишок коштів КП «Чернівціводоканал» на початок 2018 року становив 9292 тис. грн., на початок вже 2019 р. зріс до 16206 тис. грн., на початок 2020 р. зменшився до

5574 тис. грн., на початок 2021 р. також зменшився до 3254 тис. грн., і на початок 2022 р. дорівнював 14097 тис. грн.

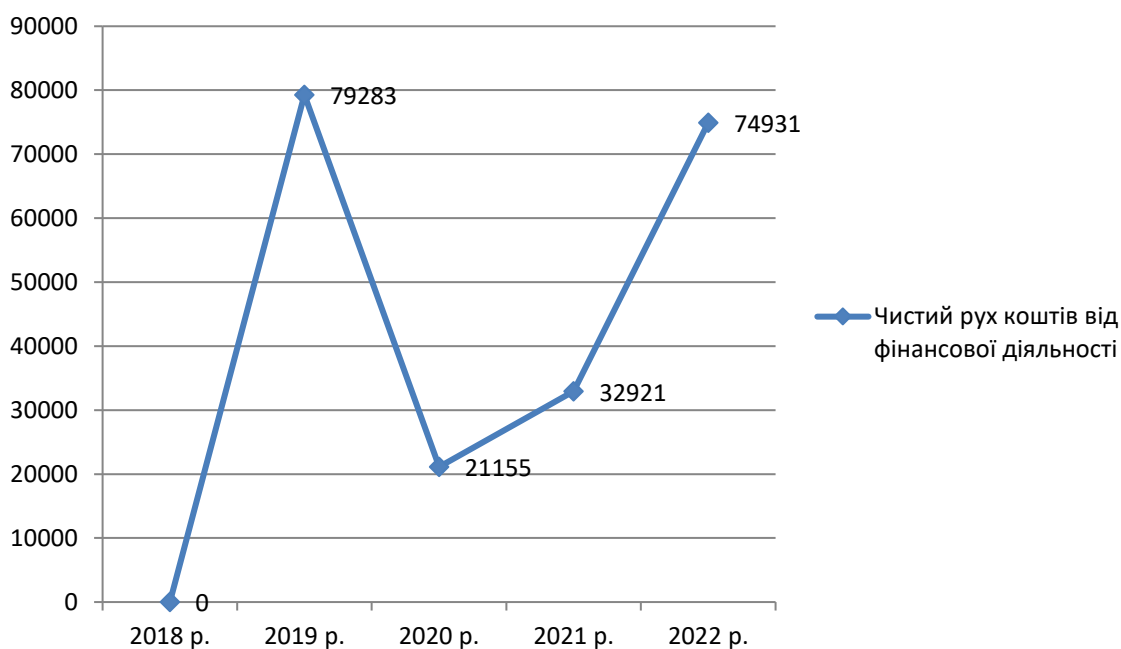

Рис.2.10. Динаміка чистого грошового потоку від фінансової діяльності КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Чистий рух грошових коштів комунального підприємства у 2018 р. мав позитивне значення 6914 тис. грн. У 2019 р. вже мав негативне значення у сумі 10632 тис. грн., у 2020 р. також від'ємна – 2320 тис. грн., у 2021 р. позитивне – 10843 тис. грн., у 2022 р. негативне 12210 тис. грн.

Таблиця 2.8

Динаміка залишку коштів внаслідок чистого їх руху
КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Показники	Тис. грн.					Зміна за 2018-2022 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	тис. грн.	%
Залишок коштів на початок року	9292	16206	5574	3254	14097	4805	51,71
Чистий рух коштів за звітний період	6914	-10632	-2320	10843	-12210	-19124	-276,60
Залишок коштів на кінець року	16206	5574	3254	14097	1887	-14319	-88,36

Внаслідок таких змін залишок коштів а кінець 2018 р. становив 16206 тис. грн., на кінець 2019 р. -5574 тис. грн., на кінець 2020 р. – 3254 тис. грн., на кінець 2021 р. – 14097 тис. грн., на кінець 2022 р. - був найменшим у сумі 1887 тис. грн.

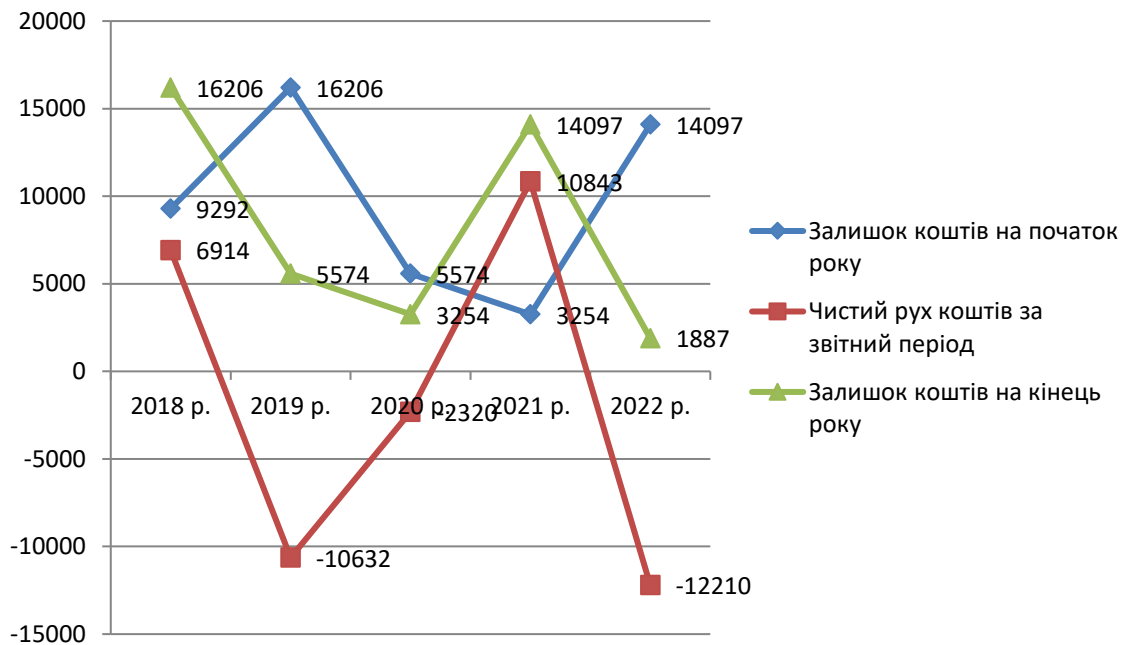

Рис.2.11. Динаміка залишку коштів КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Проаналізуємо як рух грошових коштів вплинув на тривалість операційного та фінансового циклів комунального підприємства, табл. 2.9

Таблиця 2.9

Показники тривалості операційного та фінансового циклів
КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр., дні

Найменування показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022р.	Відхилення (+,-) 2022 до 2018 рр.
Тривалість виробничого циклу	12,47	14,85	15,57	15,95	16,04	3,57
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	98,38	112,85	119,72	122,84	112,20	13,82
Тривалість операційного циклу	110,85	127,7	135,29	138,79	128,24	17,39
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	159,73	112,01	91,76	78,02	66,98	-92,75
Тривалість фінансового циклу	-48,88	15,69	43,53	60,77	61,26	110,14

Тривалість виробничого циклу комунального підприємства з 12,47 днів зросла до 16,04 днів, тобто на 3,57 днів. Тривалість обороту дебіторської заборгованості є доволі значною та в динаміці зростає. У 2018 р. вона дорівнювала 98,38 днів, у 2019 р. – 112,85 днів, у 2020 р. – 119,75 днів, у 2021 р. 122,84 дні, у 2022 р. – 112,2 дні. Тривалість операційного циклу зросла на 17,39 дні., як за рахунок зростання тривалості виробничого циклу та і за рахунок зростання тривалості обороту дебіторської заборгованості і у 2022 р. дорівнювала 128,34 тис. грн. Тривалість обороту кредиторської заборгованості має тенденцію до зменшення: з 159,73 днів у 2018 р. до 66,98 днів у 2022 р., на 92,75 днів. Тривалість фінансового циклу у 2018 р. мала від’ємне значення – 48,88 днів. У 2019 році дорівнювала 15,69 днів, у 2020 р. – 43,53 дні, у 2021 р. – 60,77 днів, у 2022 р. 61,26 днів. Тобто зросла на 110,14 днів за досліджуваний період.

Так як споживачі послуг підприємства сплачують за отриманні послуги невчасно, то КП «Чернівціводоканал» відтягує оплату за поточними зобов’язаннями.

2.3. Оцінка впливу грошових потоків на фінансовий стан КП «Чернівціводоканал»

Рух грошових потоків значною мірою впливає на фінансовий стан підприємства: його платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та фінансову результативність.

В першу чергу прослідкуємо який змінюється рівень платоспроможності та ліквідності підприємства. Динаміка відносних показників платоспроможності відображена на рис. 2.12.

Як миттєво підприємство може розрахуватися зі своїми зобов’язаннями відображає коефіцієнт абсолютної ліквідності, рівень якого у комунального

підприємства був у межах норми лише у 2018 р. та 2021 р. У 2019р., 2020 рр. і 2022 р. його рівень дуже низький (0,09, 0,05 та 0,03 відповідно).

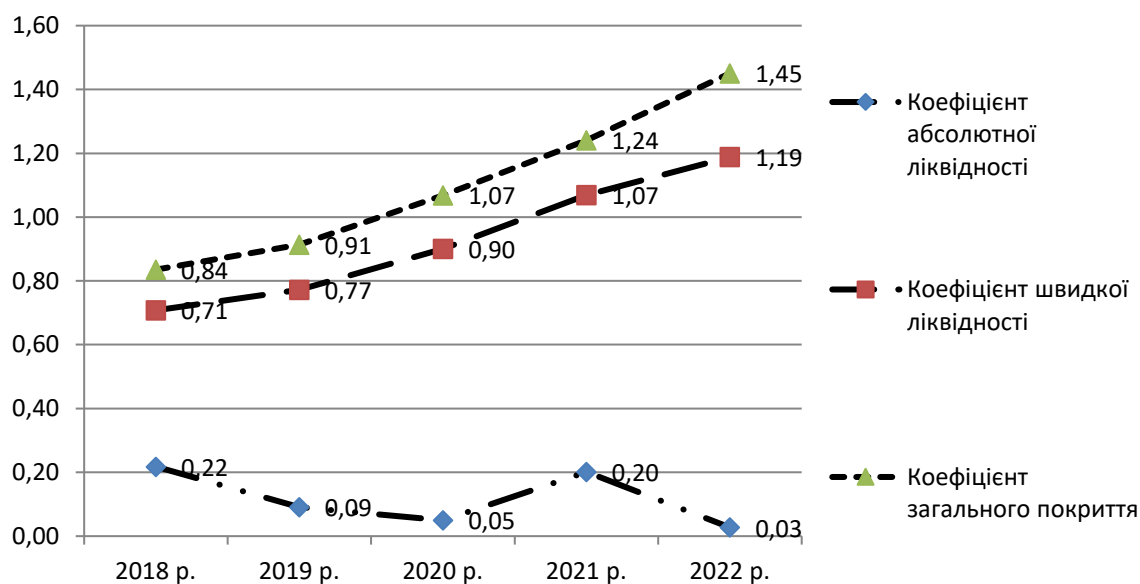

Рис. 2.12. Динаміка коефіцієнтів платоспроможності КП «Чернівціводоканал» у 2018–2022 рр.

Коефіцієнти швидкої ліквідності та загального покриття мають постійну тенденцію до зростання. Значення коефіцієнта швидкої ліквідності з 0,71 у 2018 р. зросло до 1,19 у 2022 р. Значення коефіцієнта загального покриття зросло з 0,84 у 2018 р. до 1,45 у 2022 р. Тобто значення показників у останні роки є в межах нормативного значення, тобто платоспроможність підприємства зростає.

Характеристикою фінансового стану є фінансова стійкість підприємства. Абсолютні показники фінансової стійкості відображені на рис. 2.13.

Джерелами забезпечення запасів є власний оборотний капітал, та такі планові джерела як кредитні ресурси. У 2018-2019 рр. планові джерела не забезпечували покриття запасів, тому фінансовий стан є кризовим. У 2020 р. ситуація покращилася, у підприємства з'явився власний оборотний капітал та фінансову стійкість його можна охарактеризувати як нормальну. У 2021-2022

рр. за рахунок поповнення власного капіталу значно зросла сума власного оборотного капіталу і фінансова стійкість стала абсолютною, рис. 2.13.

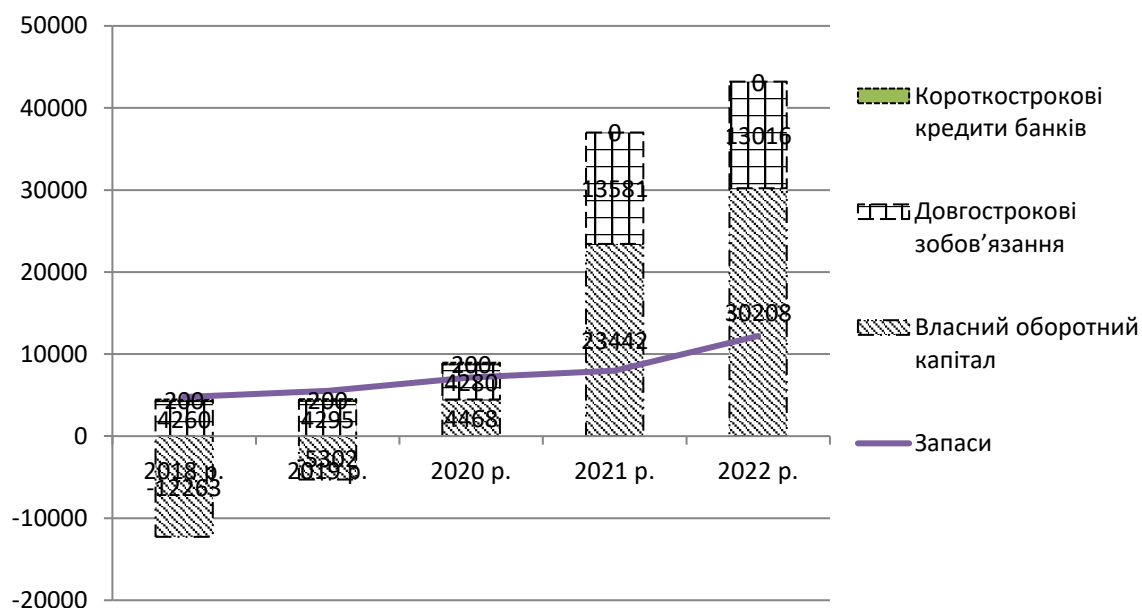

Рис. 2.13. Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості КП «Чернівціводоканал» у 2018–2022 рр.

Відносні показники фінансової стійкості комунального підприємства у 2018-2022 рр. відображені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка показників фінансової стійкості КП «Чернівціводоканал» у 2018–2022 рр.

Найменування показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 до 2018 рр.
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,84	0,69	0,70	0,82	0,84	0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,19	1,45	1,42	1,22	1,19	0
Коефіцієнт фінансової стабільності	5,16	2,20	2,35	4,63	5,30	0,14
Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля)	0,19	0,45	0,42	0,22	0,19	0

Коефіцієнти фінансової незалежності та фінансової стабільності мають доволі високі значення внаслідок значної питомою ваги власного капіталу. Найнижчі значення показників, що характеризують фінансову стійкість були у 2019-2020 рр. У 2021-2022 рр. коефіцієнти фінансової залежності та фінансового ризику зменшилися, та зросли коефіцієнти фінансової незалежності та фінансової стабільності, фінансова стійкість підвищилася.

Прослідкуємо таку характеристику фінансового стану як швидкість обороту його капіталу, та оборотного зокрема, табл. 11

Таблиця 2.11

Динаміка показників швидкості обороту капіталу
КП «Чернівціводоканал» за 2018-2022 рр.

Найменування показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 до 2018 рр.
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,36	0,36	0,67	0,49	0,46	0,1
Тривалість обороту капіталу, дні	1001,72	1001,72	545,36	742,84	790,68	-224,74
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,13	2,14	2,36	2,21	2,45	0,32
Тривалість обороту оборотних активів, дні	171,49	170,41	154,69	165,35	148,87	-22,62

Швидкість обороту як капіталу так і оборотного капіталу є низькою, про що свідчать проведені розрахунки. Зокрема коефіцієнт оборотності капіталу є менше одиниці, тобто за рік капітал здійснює, наприклад у 2022 р. 0,46 обороти. Відповідно тривалість його обороту у цей рік 790,68 днів. Оборотний капітал за рік здійснює чуть більше двох оборотів. У 2022 р. – 2,45 обороти. Тривалість обороту оборотного капіталу у 2022 р. – 148,87 днів.

Фінансова результативність підприємства є однією з основних складових підтримання стійкого фінансового стану. Показники фінансових результатів відображені на рис.2.14.

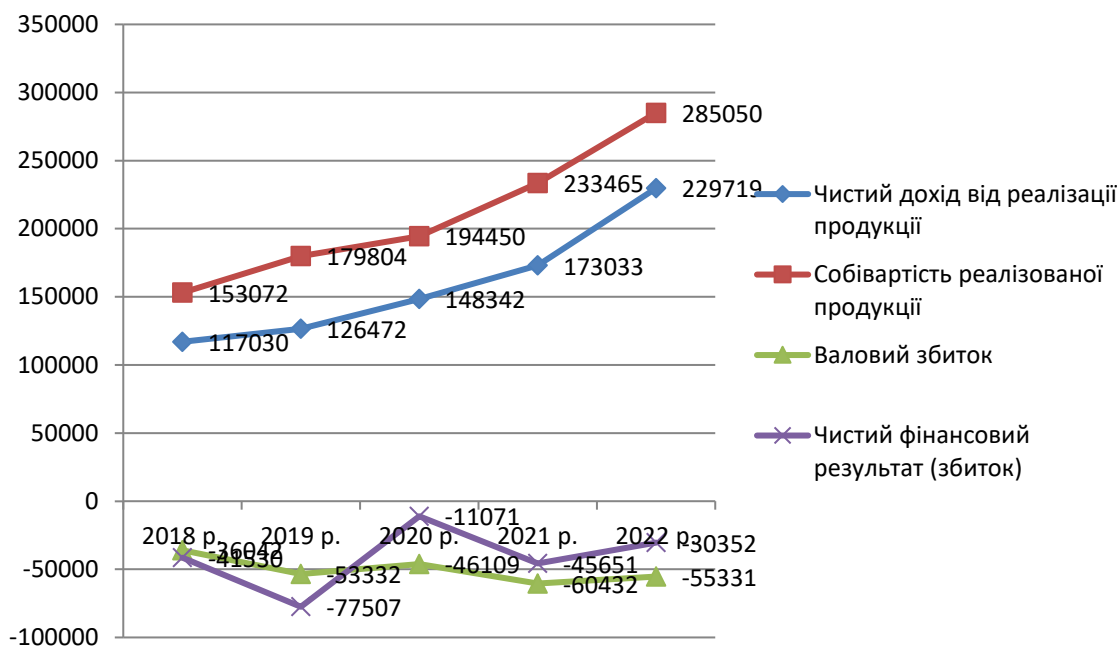

Рис. 2.14. Динаміка показників фінансової результативності КП «Чернівціводоканал» у 2018–2022 рр.

Величина собівартості продукції є вищою ніж чистий дохід від реалізації продукції КП «Чернівціводоканал» впродовж всього періоду дослідження, тому щороку підприємство отримує валовий збиток, величина якого у 2022 р. становила -55331 тис. грн. Також чистий фінансовий результат є збитковим, але внаслідок корегування на доходи та витрати від інших видів діяльності величина його у 2019-2022 рр. є меншою ніж валового збитку. Зокрема у 2022 р. – 30352 тис. грн. Це насамперед зумовлено зростанням у ці роки інших операційних доходів.

Висновки до розділу 2

Для водопостачання та водовідведення міста КП «Чернівціводоканал» необхідний значний обсяг необоротних активів, вартість яких постійно змінюється. У 2019-їх вартість значно зменшилась, а з 2020 р. почала зростати і у 2022 р. дорівнювала 424085 тис. грн. Значне зростання необоротних активів відбулося за 2021-2022 рр. Величина оборотних активів є значно менше ніж необоротних.

Зношеність основних засобів підприємства впродовж досліджуваного періоду становить 58 %. Тобто поповнення основних засобів покриває лише їх фактичний знос і підприємство потребує значного оновлення основних засобів.

Збільшення оборотних активів відбувається за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, іншої поточної дебіторської заборгованості, інших оборотних активів. Обсяг грошових коштів та їх еквівалентів КП «Чернівціводоканал» значно зменшився, а саме на 14319 тис. грн. (88,36%). Дебіторська заборгованість є найбільшою складовою оборотних активів.

Обсяг капіталу КП «Чернівціводоканал» зріс, у 2022 р. до 524534 тис. грн. Це відбулося як за рахунок зростання власного капіталу, так і за рахунок зростання позикового капіталу. Обсяг власного капіталу водоканалу зріс за 5 років на 35491 тис. грн. (8,75%). Обсяг позикового капіталу підприємства найбільше значення має у 2021-2022 роки, у 2022р. у розмірі 83257 тис. грн.

Рух грошових потоків на КП здійснюється в результаті трьох видів діяльності: а саме операційної інвестиційної і фінансової. Основна частина позитивних грошових потоків від операційної діяльності КП «Чернівціводоканал»- це надходження від реалізації продукції. Впродовж досліджуваного періоду величина цих надходжень зростає і у 2022 р. дорівнювала 247392 тис. грн., що більше значення 2018 р. на 122866 тис. грн. (98,67%). Негативний грошовий потік, насамперед, пов'язаний із оплатою товарів, робіт та послуг, збільшився у 2022 р. порівняно із 2018 р. на 71729 тис. грн. Другою складовою за обсягом негативного грошового потоку є витрачання на оплату праці. Чистий грошовий потік від основної операційної діяльності у 2019-2022 рр. мав від'ємне значення.

Так як надходжень від інвестиційної діяльності у КП «Чернівціводоканал» або немає, або вони незначні, тому чистий грошовий потік від цієї діяльності переважно має від'ємне значення, і у 2022 р. від'ємне значення було у сумі 52339 тис. грн. Щодо грошових потоків від фінансової

діяльності, то у КП «Чернівціводоканал» у 2019-2022 рр. є позитивний грошовий потік від надходжень грошових коштів для поповнення власного капіталу. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності КП «Чернівціводоканал» у 2018 р. мав нульове значення у 2019-2022 рр. був позитивним.

Чистий рух грошових коштів від усіх видів діяльності комунального підприємства у 2018 р. мав позитивне значення 6914 тис. грн. У 2019 р. вже мав негативне значення у сумі 10632 тис. грн., у 2020 р. також від'ємна – 2320 тис. грн., у 2021 р. позитивне – 10843 тис. грн., у 2022 р. негативне 12210 тис. грн.

Рух грошових потоків значною мірою впливає на фінансовий стан підприємства: його платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та фінансову результативність. Зокрема, значення показників платоспроможності у останні роки є в межах нормативного значення, тобто платоспроможність підприємства зросла.

Джерелами забезпечення запасів є власний оборотний капітал, та такі планові джерела як кредитні ресурси. У 2018-2019 рр. планові джерела не забезпечують покриття запасів, тому фінансовий стан є кризовим. У 2020 р. ситуація покращилася, у підприємства з'явився власний оборотний капітал та фінансову стійкість його можна охарактеризувати як нормальну. У 2021-2022 рр. за рахунок поповнення власного капіталу значно зросла сума власного оборотного капіталу і фінансова стійкість стала абсолютною.

Швидкість обороту як капіталу так і оборотного капіталу підприємства є низькою, про що свідчать проведені розрахунки.

Величина собівартості продукції є вищою ніж чистий дохід від реалізації продукції КП «Чернівціводоканал» впродовж всього періоду дослідження, тому щороку підприємство отримує валовий збиток, величина якого у 2022 р. становила -55331 тис. грн. Також чистим фінансовим результатом є збиток.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ КП «ЧЕРНІВЦІВОДОКАНАЛ»

2.1. Сучасні підходи до управління грошовими потоками підприємства

У сучасних умовах господарювання суб'єкти господарювання самостійно обирають стратегію і тактику свого розвитку. Першочерговим завданням підприємств є самофінансування своєї діяльності. Щоб здійснювати ефективне управління підприємством керівник повинен володіти оперативною та достовірною інформацією про те, якими коштами володіє підприємство, які платежі необхідно зробити і які надходження очікуються найближчим часом. Відсутність такої інформації зумовлює значні труднощі в управлінні підприємством та породжує фінансові втрати підприємству. У різні історичні періоди існували підходи до управління грошовими потоками, які залежать від запитів користувачів економічної інформації. Але до сьогоденішнього часу не визначено на основі певних концепцій єдиних економічних трактувань щодо управління грошовими потоками підприємства.

Як зазначає, М.Ю. Чік «відсутня єдина термінологія щодо управління грошовими потоками; нечітко сформульовані мета і завдання управління грошовими потоками підприємства тощо» [74, с. 136-137]. В її праці, « до розуміння сутності поняття «управління грошовими потоками» та інших суміжних понять, мети і завдань управління грошовими потоками з врахуванням основного інформаційного забезпечення управління – бухгалтерського обліку, виділені такі підходи: традиційний, альтернативний, економічний, інституціональний, вартісний, обліковий, концептуальний» [74, с. 136-137].

Необхідно зазначити, що вибір підходу до управління грошовими потоками залежить від багатьох чинників: «характеру та особливостей

основної діяльності, рівня рентабельності, стану фінансової дисципліни, кредитної політики постачальників, ділової активності господарюючого суб'єкта, рівня його фінансового менеджменту, загального стану економіки тощо» [74, с. 138].

Саме тому важливість вивчення грошових потоків обумовлюється тим, що вони обслуговують господарську діяльність підприємства в усіх її напрямках. «Від якісного управління грошовими потоками залежить подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його господарської діяльності» [36, с. 86].

Для більш глибокої деталізації елементів механізму управління грошовими потоками Кошельок Г.В., Терещенко О. М. виділяють, в залежності від розуміння сутності грошових потоків, два основних підходи до управління: процесуальний і результативний [30]. Отже, «процесуальний підхід управління грошовими потоками – це управління динамічним процесом надходження і витрачання грошових коштів. Він включає в себе два елементи: управління вхідним грошовим потоком і управління вихідним грошовим потоком. Також, в рамках даного підходу можна виділити управління різними видами грошових потоків, тобто в залежності від критеріїв класифікації. В силу того, що певне коло дослідників грошових потоків розглядають їх як результат руху грошових коштів, необхідно виділення результативного підходу, який розглядає грошові потоки в статистиці, тобто показник відображає різницю між вхідними та вихідними грошовими потоками на певну дату (чистий грошовий потік).» [30].

Наприклад, на думку Яструбецької Л.С., «управління грошовими потоками – один із найважливіших сегментів фінансової роботи на підприємстві, від ефективності організації якого залежать як поточні результати діяльності, так і майбутні темпи розвитку господарюючого суб'єкта» [76, с. 392]. Так, в залежності від використовуваного в механізмі підходу, будуть конкретизуватися принципи, цілі, завдання та функції управління грошовими потоками. Як зазначено у її роботі, «чистий грошовий

потік є одним із індикаторів результативності функціонування підприємства та значною мірою визначає його фінансове становище, а основними стратегічними цілями управління грошовими потоками є досягнення стану фінансової рівноваги та максимізація чистого грошового потоку господарського суб'єкта» [76]. Автор пропонує оцінювати ефективність управління грошовими потоками на основі цього показника.

На думку І.О. Бланка: «Управління грошовими потоками – це система принципів и методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів підприємства та організацією їх обороту» [7, с. 130].

Поддєрьогін А.М. і Невмержицький Я.І., в свою чергу, зазначають, «що управління грошовими потоками варто розглядати як послідовний процес постановки завдань та їх виконання, який включає реалізацію таких етапів:

- планування та прогнозування грошових потоків і складання внутрішніх фінансових документів (бюджет грошових потоків, а також плановий звіт про рух коштів, платіжний календар та ін.);

- імплементація бюджету грошових потоків, що є невід'ємною складовою системи бюджетів на підприємстві, як процес його безпосереднього дотримання при організації операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;

- контролінг виконання бюджету грошових потоків та планових показників звіту про рух коштів; – корегування планових величин відповідно до зміни зовнішніх і внутрішніх умов реалізації бюджету грошових потоків» [47, с. 123].

У праці Тацій І.В., наведений процес управління грошовими потоками підприємства, який «послідовно охоплює такі основні етапи:

- забезпечення повного і достовірного обліку грошових потоків підприємства і формування необхідної звітності;

- аналіз грошових потоків підприємства;

- оптимізація і планування грошових потоків;

– контроль грошових потоків» [58, с. 150].

О. Р. Сергєєва підкреслює, що «процес управління грошовими потоками підприємства повинен здійснюватися в рамках економічної політики підприємства та бути одним із важливих інструментів досягнення основної мети підприємницької діяльності – підвищення добробуту власників капіталу за рахунок збільшення щорічного прибутку та росту ринкової вартості підприємства» [57, с. 108].

Ряд авторів вважають управління – процесом, який здійснюється поетапно. «Основні етапи цього процесу складаються: з планування, балансування, синхронізації платежів і розрахунку оптимального залишку грошових коштів» [30]. «Управління грошовими потоками є одним з ключових моментів у процесі щоденного управління підприємством зі сторони найкращого співвідношення між ліквідністю і прибутковістю. Необхідність управління грошовими потоками зумовлена зазначеними певними параметрами і пов'язана з наявністю чи відсутністю грошових коштів та якістю їх управління» [2, с. 53].

Тобто у економічній літературі формується точка зору різних економістів, що такі підходи не дозволяють сформулювати комплексне уявлення відносної категорії, що вивчається. Таким чином, термін «управління грошовими потоками» можна розглядати з позицій: як система так і процес. Але ці підходи до визначення поняття «управління грошовими потоками» не дозволяють сформулювати комплексного уявлення щодо досліджуваної категорії. Отже, доцільно використовувати двоаспектний (системно-процесний) підхід для визначення сутності даної категорії, тобто розглядаючи управління грошовими потоками і як систему, і як процес.

Таким чином, управління грошовими потоками являє собою систему методів, інструментів і специфічних прийомів впливу суб'єктів управління на рух грошових коштів, що здійснюються за допомогою виконання послідовних етапів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування грошових потоків. Система управління грошовими потоками

передбачає наявність взаємопов'язаних між собою елементів. До них відносяться цілі, завдання, об'єкти, суб'єкти, методи та інформаційне забезпечення. Суб'єктом є людина, підприємство, держава. Діяльність організації, досягнення поставленої мети виступає об'єктом. «Ефективність управління визначається адекватністю дій управління щодо об'єкта управління» [10, с. 33].

Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству реалізувати стратегічні цілі його діяльності, забезпечити високий рівень оборотності капіталу, ритмічність діяльності, підвищити ступінь фінансової рівноваги та отримати додатковий прибуток, а також сприяє формуванню додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій. «Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю» [36, с. 89]. Основні підходи управління грошовими потоками підприємства, їх переваги та недоліки наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Основні підходи управління грошовими потоками підприємства

Підхід	Зміст підходу	Переваги	Недоліки
Традиційний підхід Мулінс (Mullins), Хомоноф (Homonoff), Шер (Scherr) [77]	Управління грошовими потоками розглядається як управління поточним залишком грошових коштів фірми, що розпочинається з моменту надходження грошових коштів на рахунок підприємства, а призупиняється в момент здійснення останнього платежу компанією.	Передбачає визначення результативності процесу управління та обчислюється як відношення результату (ефекту) до витрат, що забезпечили цей результат.	Ототожнюються грошові потоки та грошові кошти.
Альтернативний підхід Срінівісан (Srinivisan), Кім (Kim), Лайтінен (Laitinen), ОлманВед (Allman-Ward) [78]	Розглядає управління грошовими потоками як мистецтво, що переходить в науку управління короткостроковими ресурсами для підтримки поточної	Передбачає управління грошовими потоками, спрямоване на постійне збільшення ринкової вартості підприємства, за допомоги прийняття	До уваги не беруться довгострокові ресурси підприємства.

Підхід	Зміст підходу	Переваги	Недоліки
	діяльності, мобільності фондів та оптимізації ліквідності.	всіх можливих управлінських рішень, орієнтованих на поліпшення ключових показників, що впливають на ефективну організацію грошових потоків підприємства.	
Економічний підхід Фішер (Fisher), Пігу (Pigou), Маршал (Marshall) [79]	Попит на грошові кошти не відрізняється від попиту на будь-які інші активи підприємства; вимірювання вигоди від накопичення грошових коштів, пов'язане з транзакційними витратами і майбутніми потребами.	Є більш глобальним у порівнянні з попередніми (традиційним і альтернативним) та передбачає визначення необхідного обсягу грошової маси в економіці. Це кількість грошових коштів, що забезпечують монетарну стабільність (виконання цільових орієнтирів за цінами і валютним курсом) і максимізацію реального грошового потоку	Деталізація факторів здійснюється за підсумками аналізу емпіричних даних
Інституціональний підхід Муліган (Mulligan) [80]	Залишок грошових коштів залежить від величини реалізації і як показують дослідження фірм, що працюють в США, наявність високих заробітних плат призводить до збільшення залишку грошових коштів на рахунках фірми.	Використання закордонного досвіду.	Низький рівень заробітних плат на підприємствах України.
Вартісний підхід Фазарі (Fazzari), Феррі (Ferri), Грінберг (Greenberg) [81]	Сукупний попит визначає величину реалізації, і відповідно, розмір грошового потоку. У випадку, якщо грошового потоку недостатньо, підприємства залучають зовнішнє фінансування.	Дозволяє порівняти й об'єднати цільові функції прибутковості і ризику.	Грошові потоки залежать від макроекономічних умов.

Підхід	Зміст підходу	Переваги	Недоліки
Обліковий підхід Д. Гіволі (Givoly), К. Хейн (Haun) [82]	Мета підходу – виявлення причин, що спричинили відсутність надходження грошових потоків чи навпаки, наявність надходження додаткових грошових потоків, а також оперативне прийняття рішень за наслідками вищенаведених операцій.	Передбачає, що в бухгалтерському обліку інформація про рух грошових коштів дозволяє бухгалтеру-аналітику, що приймає рішення, контролювати і регулювати прямі і непрямі грошові потоки, визначати структуру використання грошових коштів	У певних випадках починає відігравати другорядну роль (бере на себе функції контролю та обґрунтування тактичних рішень, пов'язаних з управлінням грошовими потоками для цілей бухгалтерського обліку).
Результативний	Показник відображає різницю між вхідними та вихідними грошовими потоками на певну дату (чистий грошовий потік).	Простота розрахунку грошових потоків. Орієнтований на кінцевий результат.	Розглядає грошові потоки в статистиці.
Системний І.А. Бланк [7, с. 130]	Управління – це система принципів, методів, інструментів цілі направлено впливу фінансових менеджерів на рух грошових коштів для забезпечення фінансової рівноваги та стійкого зростання підприємства.	Елементи системи гнучко реагують на вплив внутрішнього та зовнішнього середовища, комплексність управління.	Не дозволяє адекватно оцінювати, які саме елементи зовнішнього або внутрішнього середовища впливають на ефективність управління.
Процесний А.Н. Тацій І.В.[58, с. 150], Сергеева О. Р. [57, с. 107]	Управління грошовими потоками включає в себе послідовні етапи, що включають у себе: облік руху грошових коштів, аналіз, планування, регулювання та контроль грошових потоків.	Управління процесами дозволяє створити кращі підстави для контролю ресурсів і часу виконання робіт, урахування динамічного характеру розвитку організацій.	Складність реалізації процесного підходу, яка полягає в тому, що з'являється необхідність документального оформлення кожного процесу.
Потоковий	Послідовна зміна якісних змін сукупності об'єктів у певному часовому періоді.	Потокові показники характеризують стан об'єкта дослідження не на конкретний момент часу, а за певний часовий інтервал, тобто у динаміці.	Показує не результат, а процес обороту високоліквідного активу підприємства.

Розглянуті підходи можуть бути доповнені «потоковим» підходом, що пропонує управління не грошовими коштами, які є статичними показниками, а грошовими потоками. У сучасних підходах дослідників, які розглядають підприємство як динамічну систему, грошові потоки є динамічними показниками. Крім цього не один із підходів, що були розглянуті у дослідженні не може бути використаний самостійно, а тільки у комплексі.

З вищенаведеного можна зазначити, що при вивченні досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених щодо підходів до управління грошовими потоками існує проблема розбіжності в підходах стосовно тлумачення даного поняття. Управління грошовими потоками – складний, динамічний, багатокритеріальний процес, що передбачає вибір і прийняття правильних управлінських рішень з безліччі варіантів виходячи з сучасних умов діяльності підприємства. Аналіз переваг та недоліків існуючих підходів управління грошовими потоками дозволив виявити основні слабкі місця й вади та рекомендувати комплексний підхід, який враховував би тільки переваги зазначених підходів. Але спочатку необхідно з'ясувати ситуацію, у якій знаходиться підприємство, а потім обирати певні підходи.

3.2. Оптимізація фінансово-господарської діяльності КП «Чернівціводоканал»

У сучасних умовах існує проблема зниження платоспроможності комунального підприємства та нестабільності його функціонування. Проблема постійного дефіциту грошових коштів, обмеженість ресурсів для поточної та інвестиційної діяльності призводять до незбалансованості грошових потоків, надмірної тривалості фінансового циклу, обмеженості у використанні фінансових інструментів і технологій. Внаслідок такої ситуації підприємство залучає та використовує позикові кошти. Тому особливої уваги потребує процес, що оптимізував би грошові потоки на комунальному підприємстві, та мав би спрямування на підвищення його ефективності у майбутньому.

Цим процесом на КП «Чернівціводоканал» може бути оптимізація, за допомогою якої виявляються та реалізуються резерви. Що в свою чергу, сприятиме мінімізації залежності підприємства від залучення грошових коштів із зовнішніх джерел; забезпечить баланс між обсягами грошових потоків та їх синхронізацію; забезпечить тісний взаємозв'язок між всіма видами грошових потоків від господарської діяльності підприємства; підвищить обсяг та якість надходження чистого грошового потоку.

Виділяють такі основні цілі оптимізації грошових потоків на підприємстві:

- «забезпечення балансу між обсягами вхідних та вихідних грошових потоків;
- підтримання їх синхронності у часі;
- забезпечення достатнього чистого грошового потоку»[38].

Об'єктами оптимізації грошових потоків є позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових активів, чистий грошовий потік підприємства.

За допомогою вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, можна встановити їх вплив на обсяг та характер формування грошових потоків у часі

«Зовнішніми факторами є: кон'юнктура товарного та фінансового ринків; система оподаткування; умови кредитування постачальників та покупців; система розрахункових відносин з контрагентами; доступність видів кредитування; можливість отримання безповоротного фінансування. Внутрішніми факторами є: життєвий цикл продукції; тривалість операційного циклу; сезонність виробництва; амортизаційна політика; відсутність ринків збуту; брак джерел довготермінового фінансування капіталовкладень; управлінські здібності персоналу тощо» [64].

Оптимізація грошових потоків комунального підприємства здійснюється через реалізацією системи принципів і методів розробки й реалізації управлінських фінансових рішень, які визначаються функціями фінансів підприємства, однією з яких є організація обороту його грошових

потоків. Оптимізація грошових потоків підприємства здійснюється при реалізації таких принципів, як інтегрованість, багатоваріантність, комплексність, динамізм й орієнтованість.

Аналіз інформації в процесі оптимізації займає вагоме значення, він є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, але й може виступати індикатором задовільності стану об'єкта оптимізації. У процесі оптимізації грошових потоків важливу роль також має і оцінка отриманих результатів вибору, її можна розглядати і в якості кінцевого індикатора, який здатен надавати інформацію про досягнення мети оптимізації.

Основою оптимізації є «забезпечення збалансованості обсягу додатного та від'ємного грошових потоків, які мають вплив на результат господарської діяльності та можуть мати прояв, як у вигляді дефіцитного, так у вигляді і надлишкового грошового потоку» [15]. Прояв негативних наслідків від грошового потоку, що є дефіцитним, характеризується зниженням ліквідності і рівня платоспроможності підприємства, у збільшенні прострочень за короткостроковими та довгостроковими зовнішніми зобов'язаннями, у появі внутрішнього боргу на підприємстві та збільшенні періоду тривалості фінансового циклу. Кінцевим наслідком цих процесів є те, що знижуються рентабельність власного капіталу та активів підприємства, або взагалі підприємство отримує негативний фінансовий результат.

Прояв негативних наслідків при грошовому потоці, що є надлишковим, відображається у втраті реальній вартості коштів, що є тимчасово вільними, внаслідок інфляції, уповільненні оборотності капіталу, простою коштів внаслідок чого втрачається можливість отримання потенційного доходу, оскільки кошти не працюють, втрачається вигода від їх розміщення в процесі операційної чи інвестиційної діяльності та отримання від цього прибутку.

Чистий грошовий потік підприємства має негативне значення. Надходження в результаті фінансової діяльності, а саме поповнення статутного капіталу, не змогло покрити негативний грошовий потік в наслідок

операційної та інвестиційної діяльності. Для того, щоб збалансувати та оптимізувати дефіцитний грошовий потік КР «Чернівціводоканал» у короткостроковому періоді варто використовувати «Систему прискорення – уповільнення платіжного обороту» [38]. При її використанні необхідно розробити заходи щодо прискорення залучення вхідних грошових потоків і уповільнення їх виплат.

До основних заходів, що здійснюються для прискорення залучення коштів можна віднести:

- «при простроченій дебіторській заборгованості, проведення заходів по прискоренню її інкасації;

- зменшення строків надання покупцям товарного кредиту.

Заходи, що використовуються для уповільнення виплат коштів:

- уповільнення інкасації власних платіжних джерел за допомогою флюота (періоду якій проходять виписані платіжні документи до їх оплати);

- використання лізингу при придбанні довгострокових активів;

- за згодою з постачальниками збільшення строків надання підприємству товарного кредиту;

- переведення кредитів одержаних підприємством шляхом реструктуризації із короткострокових у довгострокові» [38].

Заходи, що використовуються у короткостроковому періоді по підвищенню рівня абсолютної платоспроможності підприємства, у майбутньому можуть привести до утворення дефіциту грошових потоків, а отже щоб збалансувати дефіцитний грошовий потік в довгостроковому періоді, потрібно розробляти наступні заходи: випуск додаткових акцій підприємства; додатковий випуск облігаційної позики; пошук стратегічних інвесторів; використання довгострокового кредитування; частковий продаж фінансових вкладень, які є довгостроковими; основні засоби, що не використовуються, мають бути здані в оренду або продані.

Заходи зі скорочення від’ємного грошового потоку: мінімізація обсягів реальних інвестицій; мінімізація суми постійних витрат підприємства;

мінімізація обсягів фінансових інвестицій. Способами оптимізації надлишкового грошового потоку, є ті, що активізують інвестиційну діяльність підприємства та спрямовуються на: погашення банківських довгострокових кредитів достроково; максимізація обсягу реальних інвестицій; максимізація обсягу фінансових інвестицій.

«При оптимізації грошових потоків важливу увагу приділяють їх збалансованості у часі» [71]. Для виконання цього завдання використовують два методи – вирівнювання і синхронізація. Вирівнювання - дозволяє в деякій мірі зрівняти сезонність виробничого циклу, та паралельно оптимізувати середні залишки коштів і підвищити рівень абсолютної ліквідності. Синхронізація грошових потоків допомагає забезпечити мінімальне розходження між додатним та від’ємним грошовим потоком. Оцінка здійснюється за допомогою використання коефіцієнта кореляції, що у процесі оптимізації має прагнути до значення «+1».

На останньому етапі оптимізації забезпечується максимізація чистого грошового потоку. Вона досягається за допомогою наступних заходів:

- сума постійних витрат має знижуватися;
- має бути зниженим рівень змінних витрат;
- проведення ефективної цінової політики, що призведе до підвищення рівня прибутковості операційної діяльності (тут підприємство обмежене державною політикою тарифоутворення на водопостачання та водовідведення);
- впровадження прискореної амортизації;
- вибір оптимальної системи оподаткування;
- період амортизації використовуваних підприємством нематеріальних активів, має скорочуватися;
- основні засоби і нематеріальні активи, що не використовуються мають бути реалізовані;
- для своєчасного та повного стягнення штрафних санкцій, має бути посилена претензійна робота.

Наслідками максимізації чистого грошового потоку підприємства є підвищення рівня його самофінансування та зниження його залежності від зовнішніх джерел. Відображення результатів оптимізації грошових потоків підприємства має прояв у системі планів по формуванню та використанню коштів у майбутньому періоді. Від якості та ефективності управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансової стабільності та успіху на довгу перспективу.

Висновки до розділу 3

У сучасних умовах існує проблема погіршення платоспроможності комунального підприємства та нестабільності його функціонування. Проблема постійного дефіциту грошових коштів, обмеженість ресурсів для поточної та інвестиційної діяльності призводять до незбалансованості грошових потоків, надмірної тривалості фінансового циклу, обмеженості у використанні фінансових інструментів і технологій. Внаслідок такої ситуації підприємство залучає та використовує позикові кошти. Тому особливої уваги потребує процес, що оптимізував би грошові потоки на комунальному підприємстві, та мав би спрямування на підвищення його ефективності у майбутньому.

Виділяють такі основні цілі оптимізації грошових потоків на підприємстві: забезпечення балансу між обсягами вхідних та вихідних грошових потоків; підтримання їх синхронності у часі; забезпечення достатнього чистого грошового потоку.

Об'єктами оптимізації грошових потоків є позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових активів, чистий грошовий потік підприємства.

Оптимізація грошових потоків комунального підприємства здійснюється через реалізацією системи принципів і методів розробки й

реалізації управлінських фінансових рішень, які визначаються функціями фінансів підприємства, однією з яких є організація обороту його грошових потоків.

Основою оптимізації є забезпечення збалансованості обсягу додатного та від'ємного грошових потоків, які мають вплив на результат господарської діяльності та можуть мати прояв, як у вигляді дефіцитного, так у вигляді і надлишкового грошового потоку».

Чистий грошовий потік підприємства має негативне значення. Надходження в результаті фінансової діяльності, а саме поповнення статутного капіталу, не змогло покрити негативний грошовий потік в наслідок операційної та інвестиційної діяльності. Для того, щоб збалансувати та оптимізувати дефіцитний грошовий потік КР «Чернівціводоканал» у короткостроковому періоді варто використовувати «Систему прискорення – уповільнення платіжного обороту».

Заходи, що використовуються у короткостроковому періоді по підвищенню рівня абсолютної платоспроможності підприємства, у майбутньому можуть привести до утворення дефіциту грошових потоків, а отже щоб збалансувати дефіцитний грошовий потік в довгостроковому періоді, потрібно розробляти наступні заходи: випуск додаткових акцій підприємства; додатковий випуск облігаційної позики; пошук стратегічних інвесторів; використання довгострокового кредитування; частковий продаж фінансових вкладень, які є довгостроковими; основні засоби, що не використовуються, мають бути здані в оренду або продані.

Заходи зі скорочення від'ємного грошового потоку: мінімізація обсягів реальних інвестицій; мінімізація суми постійних витрат підприємства; мінімізація обсягів фінансових інвестицій. Способами оптимізації надлишкового грошового потоку, є ті, що активізують інвестиційну діяльність підприємства та спрямовуються на: погашення банківських довгострокових кредитів достроково; максимізація обсягу реальних інвестицій; максимізація обсягу фінансових інвестицій.

ВИСНОВКИ

Грошові потоки – це надходження та витрачання грошових коштів підприємства в процесі господарської діяльності. Різниця між ними, як по кожному окремому виду діяльності, так і по діяльності підприємства в цілому є чистим грошовим потоком.

Поняття «грошовий потік» характеризує рух коштів в готівковій та безготівковій формах, а також обіг окремих фінансових інструментів. Існує багато підходів до їх трактування, всі вони актуалізують виняткову значимість грошового потоку для функціонування підприємства й створення доданої вартості, забезпечення перманентного зростання вартості підприємства в довгостроковій перспективі та добробуту його власників.

Для забезпечення ефективного цілеспрямованого управління грошовими потоками грошові потоки класифікують. У процесі класифікації грошових потоків необхідно враховувати їх загальну мету, під якою розуміють забезпечення фінансових менеджерів необхідною інформацією про стан руху грошових коштів підприємства, що забезпечує комплексний підхід. До управління грошовими потоками.

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку наслідок збалансування обсягів надходжень і витрат грошових коштів та синхронізація їх в часі.

До основних принципів управління грошовими потоками підприємства можна віднести принцип інформативної достовірності, забезпечення збалансованості, ліквідності, ефективності.

Базуючись на зазначених принципах на підприємстві здійснюється організація процесу управління грошовими потоками, який послідовно охоплює наступні основні етапи:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формування необхідної звітності;

- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків підприємства у розрізі різних видів;
- забезпечення ефективного контролю за грошовими потоками підприємства.

У роботі здійснена оцінка управління грошовими потоками КП «Чернівціводоканал». Для водопостачання та водовідведення міста КП «Чернівціводоканал» необхідний значний обсяг необоротних активів, вартість яких з 2020 р. стрімко зростає. Величина оборотних активів зростає повільно. Необоротні активи є основною складовою активів комунального підприємства, біля 80 %.

В свою чергу найбільшою складовою необоротних активів є основні засоби, які зношені на 58%. Збільшення оборотних активів відбувається за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, іншої поточної дебіторської заборгованості, інших оборотних. Обсяг грошових коштів та їх еквівалентів КП «Чернівціводоканал» значно зменшився. Дебіторська заборгованість є найбільшою складовою оборотних активів підприємства.

Обсяг капіталу КП «Чернівціводоканал» зріс, у 2022 р. до 524534 тис. грн. Це відбулося як за рахунок зростання власного капіталу, так і за рахунок зростання позикового капіталу. В структурі капіталу найбільшою складовою є власний капітал, у 2022 р. він дорівнював 84,13%.

Зареєстрований (статутний) капітал водоканалу щороку збільшується. Його поповнення відбувається з бюджету громади м. Чернівці. Комунальне підприємство отримує щороку значний обсяг збитків. Це є чинником зменшення власного капіталу комунального підприємства «Чернівціводоканал, тому підприємство змушено шукати джерела поповнення інших складових власного капіталу для забезпечення мінімального рівня фінансової стійкості

У 2021-2022 рр. підприємство фінансувало свою діяльність за рахунок довгострокового кредиту у сумі 9016 тис. грн. Також щороку воно отримує цільове фінансування, величина якого за досліджуваний період зменшився на 260 тис. грн. Сума короткостроковому кредиту, що не змінювалася у 2018-2020 рр. становить 200 тис. грн. У наступні роки підприємство не отримувало короткострокових кредитів. Основна частина позикового капіталу - це кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги.

Рух грошових потоків на КП здійснюється в результаті трьох видів діяльності: а саме операційної інвестиційної і фінансової.

Основна частина позитивних грошових потоків від операційної діяльності КП «Чернівціводоканал»- це надходження від реалізації продукції. Впродовж досліджуваного періоду величина цих надходжень зростає. Щороку підприємство також отримує надходження в наслідок цільового фінансування.

Негативний грошовий потік, насамперед, пов'язаний із оплатою товарів, робіт та послуг, збільшився у 2022 р. порівняно із 2018 р. на 71729 тис. грн. Другою складовою за обсягом негативного грошового потоку є витрачання на оплату праці. У підприємства значно зріс негативний грошовий потік на оплату податків і зборів, що включає сплату ПДВ та інших податків і зборів.

В результаті такого обсягу позитивних та негативних грошових потоків від операційної діяльності, чистий грошовий потік від основної операційної діяльності у 2019-2022 рр. мав від'ємне значення.

Щодо інвестиційної діяльності, то витрачання пов'язані із оновленням основних засобів та купівлею фінансових інвестицій. Так як надходжень від інвестиційної діяльності у КП «Чернівціводоканал» або немає, або вони незначні, тому чистий грошовий потік від цієї діяльності переважно має від'ємне значення, і у 2022 р. від'ємне значення було у сумі 52339 тис. грн. Позитивне значення спостерігалось лише у 2021 р.

Щодо грошових потоків від фінансової діяльності, то у КП «Чернівціводоканал» у 2019-2022 рр. є позитивний грошовий потік від надходжень грошових коштів для поповнення власного капіталу. У 2022 р.

підприємство погасило позику на суму 80 тис. грн. Крім того у 2021-2022 рр. негативний грошовий потік збільшувався за рахунок витрачання на сплату відсотків. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності КП «Чернівціводоканал» у 2018 р. мав нульове значення у 2019-2022 рр. був позитивним

Чистий рух грошових коштів комунального підприємства у 2018 р. мав позитивне значення, у 2019 - 2020 рр. його значення було негативне, у 2021- позитивне, у 2022 р. негативне. Внаслідок таких змін залишок коштів а кінець 2022 р. - був найменшим у сумі 1887 тис. грн.

У роботі проаналізовано як рух грошових коштів вплинув на тривалість операційного та фінансового циклів комунального підприємства.

Тривалість виробничого циклу комунального підприємства поволі зростає і у 2022 р. дорівнює 16,04 днів. Тривалість обороту дебіторської заборгованості є доволі значною та в динаміці зростає. У 2022 р. дорівнювала 112,2 дні. Тривалість операційного циклу зросла на 17,39 дні., як за рахунок зростання тривалості виробничого циклу та і за рахунок зростання тривалості обороту дебіторської заборгованості і у 2022 р. дорівнювала 128,34 тис. грн.

Тривалість обороту кредиторської заборгованості має тенденцію до зменшення. Тривалість фінансового циклу у 2018 р. мала від'ємне значення – 48,88 днів. Внаслідок зростання у 2022 р. становила 61,26%. Так як споживачі послуг підприємства сплачують за отриманні послуги невчасно, то КП «Чернівціводоканал» відтягує оплату за поточними зобов'язаннями.

Рух грошових потоків значною мірою впливає на фінансовий стан підприємства: його платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність та фінансову результативність.

Рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності комунального підприємства у 2022 р. дуже низький. Коефіцієнти швидкої ліквідності та загального покриття мають постійну тенденцію до зростання та значення в межах норми.

Джерелами забезпечення запасів є власний оборотний капітал, та такі планові джерела як кредитні ресурси. У 2018-2019 рр. планові джерела не

забезпечували покриття запасів, тому фінансовий стан є кризовим. У 2020 р. ситуація покращилася, у підприємства з'явився власний оборотний капітал та фінансову стійкість його можна охарактеризувати як нормальну. У 2021-2022 рр. за рахунок поповнення власного капіталу значно зросла сума власного оборотного капіталу і фінансова стійкість стала абсолютною.

Коефіцієнти фінансової незалежності та фінансової стабільності мають доволі високі значення внаслідок значної питомою ваги власного капіталу. У 2021-2022 рр. коефіцієнти фінансової залежності та фінансового ризику зменшилися, та зросли коефіцієнти фінансової незалежності та фінансової стабільності, фінансова стійкість підвищилася.

Швидкість обороту як капіталу так і оборотного капіталу є низькою, про що свідчать проведені розрахунки. Зокрема коефіцієнт оборотності капіталу є менше одиниці, тобто за рік капітал здійснює, наприклад у 2022 р. 0,46 обороти. Відповідно тривалість його обороту у цей рік 790,68 днів. Оборотний капітал за рік здійснює чуть більше двох оборотів. Тривалість обороту оборотного капіталу у 2022 р. – 148,87 днів.

Величина собівартості продукції є вищою ніж чистий дохід від реалізації продукції КП «Чернівціводоканал» впродовж всього періоду дослідження, тому щороку підприємство отримує валовий збиток. Також чистий фінансовий результат є збитковим, але внаслідок корегування на доходи та витрати від інших видів діяльності величина його у 2019-2022 рр. є меншою ніж валового збитку. Це насамперед зумовлено зростанням у ці роки інших операційних доходів.

У сучасних умовах існує проблема зниження платоспроможності комунального підприємства та нестабільності його функціонування. Проблема постійного дефіциту грошових коштів, обмеженість ресурсів для поточної та інвестиційної діяльності призводять до незбалансованості грошових потоків, збільшення тривалості фінансового циклу, обмеженості у використанні фінансових інструментів і технологій. Внаслідок такої ситуація підприємство залучає зовнішні джерела та використовує позикові кошти. Тому особливої

уваги потребує процес, що оптимізував би грошові потоки на комунальному підприємстві, та мав би спрямування на підвищення його ефективності у майбутньому.

Цим процесом на КП «Чернівціводоканал» може бути оптимізація, за допомогою якої виявляються та реалізуються резерви. Що в свою чергу, сприятиме мінімізації залежності підприємства від залучення грошових коштів із зовнішніх джерел; забезпечить баланс між обсягами грошових потоків та їх синхронізацію; забезпечить тісний взаємозв'язок між всіма видами грошових потоків від господарської діяльності підприємства; підвищить обсяг та якість надходження чистого грошового потоку.

Основними цілями оптимізації грошових потоків на підприємстві є:

- забезпечення балансу між обсягами вхідних та вихідних грошових потоків;
- підтримання їх синхронності у часі;
- забезпечення достатнього чистого грошового потоку.

Чистий грошовий потік підприємства має негативне значення. Надходження в результаті фінансової діяльності, а саме поповнення статутного капіталу, не змогло покрити негативний грошовий потік в наслідок операційної та інвестиційної діяльності. Для того, щоб збалансувати та оптимізувати дефіцитний грошовий потік КР «Чернівціводоканал» у короткостроковому періоді варто використовувати «Систему прискорення – уповільнення платіжного обороту». При її використанні необхідно розробити заходи щодо прискорення залучення вхідних грошових потоків і уповільнення їх виплат.

До основних заходів, що здійснюються для прискорення залучення коштів можна віднести проведення заходів по прискоренню інкасації простроченої дебіторської заборгованості. Заходами, що можна використати для уповільнення виплат коштів є:

- уповільнення інкасації власних платіжних джерел за допомогою флоута (періоду якій проходять виписані платіжні документи до їх оплати);

- використання лізингу при придбанні довгострокових активів;
- за згодою з постачальниками збільшення строків надання підприємству товарного кредиту.

При оптимізації грошових потоків необхідно приділяти увагу їх збалансованості у часі. Останній етап оптимізації забезпечує максимізацію чистого грошового потоку. Це можна досягти за допомогою наступних заходів: зниження суми постійних та змінних витрат; вдосконаленням політики тарифоутворення на послуги водопостачання та водовідведення; впровадження прискореної амортизації; реалізація основних засобів і нематеріальних активів, що не використовуються; посилення претензійної роботи.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 328 с.
2. Барановська А.С. Оцінка ефективності дебіторської та кредиторської заборгованості. Вісник Сумського аграрного університету. Серія Фінанси і кредит. 2010. № 1. С. 51-55.
3. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підручник К.: Українська академія оригінальних ідей. 2005. 888 с
4. Біндасова Ю.О. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. Научно-технический сборник. 2014. № 77. С. 388–394.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. 2 е изд., перераб. и доп. К.: Ника Центр, Эльга, 2004. 656 с.
6. Бланк И. А. Управление грошовими потоками : навч. посіб. К. : Ніка-Центр, Эльга, 2009. – 736 с.
7. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия К. : НикаЦентр, Эльга, 2003. 246 с.
8. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
10. Вареник В. М. Класифікація грошових потоків в економіці України Академічний огляд. 2013. № 2 (39). С.52-57. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2013/2/8.pdf>
11. Виноградова Е.В. Оптимизация управления денежными потоками предприятия : монография. Донецк : ДонНУЕТ, 2007. 194 с.
12. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті: навч. пос. Тернопіль: Карт-бланш, 2001. С. 12–17.

13. Грошові потоки (Cash Flow): аналіз, моніторинг та контроль URL: <https://cashflow.com.ua>
14. Головка Т.В. Планування грошових потоків підприємства: нова парадигма. Вісник КНТЕУ. 2017. № 4. С. 104-113.
15. Деменіна О. М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №№ 7 (37). С. 14-18.
16. Демківський А. В. Гроші та кредит : навч. посіб К. : ДАКОР. 2007. 528 с
17. Економічний аналіз: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2003. 680 с.
18. Єпіфанова І. Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні”. Вінниця, 2013. С. 247–249
19. Єрешко Ю. О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії *Формування ринкових відносин в Україні*. К., 2011. № 4 (119). С. 39–43.
20. Єрмошкіна О.В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 Донецьк, 2009. 31 с.
21. Загурський О. М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс. навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2013. 472 с.
22. Інтернет-клуб «Мій бізнес» URL: <https://msb.aval.ua>
23. Клименко О. В. Теоретичне визначення та класифікація грошових потоків підприємства / О.В. Клименко // *Ефективна економіка*. – 2013. – №9
24. Краменко В.І. Управління ресурсами підприємства : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.

25. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 485 с. (Вища освіта ХХІ століття). лр3x804пшгег478-8e97ноб
26. Коваленко Л. Управління грошовими потоками підприємства *Фінансовий менеджмент*. 2012. С. 170-172.
27. Колісник О. П. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №10 (2018), 60-65. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/10-2018/kolisnyk.pdf>
28. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування/ укладач: Ткаченко І.П. Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 223 с.
29. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Х.: Фактор, 2015. 784с.
30. Кошельок Г.В., Терещенко О. М. Сучасні підходи до управління грошовими потоками підприємства Бізнес-навігатор. - 2018. - Вип. 4. - С. 77-82. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_4_19
31. Кузнецова І.А. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія: монографія. Одеса: Друкарський дім, 2009. 228 с.
32. Крючко Л.С. Створення системи управління грошовими потоками як запорука фінансової стабільності підприємства. Агросвіт. 2014. № 8. С. 43-45.
33. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання К: КНЕУ', 2008, 387 с.
34. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304с.
35. Лігоненко Л.О. Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: Навч. посіб. К.: Нац. торг.-ек. ун-т, 2005. 255 с.

36. Литвинчук Т.В. Грошові потоки в системі управління підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 6. Т. 1. С. 86-90.
37. Маказан Є. В. Формування грошових потоків сучасних підприємств харчової промисловості *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 10. С. 83-86.
38. Майборда О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання *Економіка розвитку*. Харків: ХНЕУ. 2012. №1(61). С. 107-110.
39. Мартякова О.В., Харченко В.А. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Наукові праці ДонНТУ. Серія: Економічна. 2007. Вип. 32. С. 158-162.
40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
41. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. К.: ФПБАУ. 1998.- 736 с.
42. Майборода О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти *Економіка розвитку*. Харків: ХНЕУ. 2012. №1 (51). С. 107—110.
43. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун т, 2008. 514 с.
44. Моделі й прийоми цільового регулювання фінансових потоків URL: <http://www.finalearn.com/lifers-272-1.html>
45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ від 07.02.2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України URL: <http://rada.gov.ua/>.
46. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства Вісник соціально-економічних досліджень, 2014 рік, випуск1 (52), С. 245-249.

47. Поддєрьогін А.М., Невмержицький Я.І. Ефективність управління грошовими потоками підприємства. *Фінанси України*. 2007. № 11. С. 119-127.
48. Пінчук С. С. Управління та оптимізація грошових потоків на підприємстві як передумови його ефективної діяльності Зб. наук. праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. 2012. Вип. 21–22(2). С. 185–189.
49. Піскунов Р.О. Регулювання руху грошових потоків в системі управління фінансовими ризиками : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» ; ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2013. 22 с.
50. Пилецькая С. Т. Финансовые потоки и их классификация *Економіка промисловості* . 2003. № 1. С. 172–177.
51. Притула Т.М. Теоретичні підходи до визначення поняття фінансових потоків Економічний простір. 2008. № 19. С. 141–148.
52. Осовська Г.В., Юшкевич О.О., Завадський Й.С. Економічний словник. Київ : Кондор, 2007. 358 с.
53. Райс Т. Койли Б.; Финансовые инвестиции и риск / сокр. пер. с англ. под общей ред. М.А. Гольцберга, Л.М. Хасан-Бек. К.: ВНУ, 1995. 592 с.
54. Селівестрова Л., Скрипник О. Фінансовий аналіз. навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2019 р. 274 с.
55. Сидоренко Д.Ю. Створення системи управління грошовими потоками підприємства, як запорука фінансової стабільності підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Economics/7_134224.doc.htm
56. Старостенко Г.Г. Мірко Н.В.. Фінансовий аналіз : навч. Посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
57. Сергєєва О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип.. 12, Ч. 2. С. 107-110.

58. Тацій І. В. Аналіз грошових потоків підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2014. № 1. С. 150-153.
59. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
60. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія / за заг. ред. О.Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2017. 514 с.
61. Тешева Л.В., Щербань О.Д, Вакуленко О.О. Поняття грошового потоку підприємства Економіка і суспільство Випуск № 10 / 2017. С 670-675. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/114.pdf
62. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
63. Тяг Р. Б. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. К.: МАУП, 1998. 156 с.
64. Фінанси в трансформаційній економіці України: навч. посібник / за ред. М. І. Крупки. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 614 с.
65. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи студентів Укл. Н.І. Синькевич., С.М. Співак. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2016. 136. с.
66. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дис. О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька К. : КНЕУ, 2002. 388 с.
67. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ За заг. ред. Школьник І. О К. : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.
68. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
69. Фінансовий менеджмент: За ред. проф. Кірейцев Г. Г. Навчальний посібник. Видання третє, перероблене і доповнене. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 531 с.

70. Фінансовий словник / (А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко). 3-тє вид., випр. та доп. К. : Знання, 2000. – 587 с.
71. Харченко В. А. Система управління грошовими потоками підприємства Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № № 1. С. 61-65.
72. Циган Р.М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 4 (106). С. 150— 155.
73. Череп А. В., Гамова О.В., Козачок І. А. Фінансовий аналіз. навчальний посібник. К. : Кондор, 2020. 277 с.
74. Чік М.Ю. Підходи до управління грошовими потоками та їх облікова інтерпретація. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2015. Вип.. 1 (45). Т.2. С. 134-139.
75. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / За заг. редакцією д-ра екон. наук І. О. Школьник та канд. екон. наук В. М. Кремень Суми, 2014. – 427 с.
76. Яструбецька Л.С. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками промислових підприємств України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <http://disser.com.ua/contents/p-2/36417.html>.
77. Homonoff R., Mullins D.W., Lexington Jr. Cash Management. Toronto and London: D. C. Heath and Company, 1975. 105 p.
78. Srinivasan P., Narasimhan M. S. An Evaluation of Value Relevance of Consolidated Earnings and Cash Flow Reporting in India. IIM Bangalore Research Paper. 2010. No. 306. pp. 141-170.
79. Cash Flow Management. DOI: http://www.brucemarshall.co.uk/data/detail_doc.asp?ID=613774&AID=1936&SID=26&FID=36152.
80. Business Financing. DOI: <http://www.mulliganfunding.com/small-businessfinancing>.

81. Fazzari, Steven M., R. Glenn Hubbard, Bruce C. Petersen Investment-cash flow sensitivities are useful: A comment on Kaplan and Zingales. Quarterly Journal of Economics. 2000. № 115. pp. 695-705.
82. Givoly D., Carla Hayn, Lehavy R. The Quality of Analysts' Forecasts of Cash Flows. The Accounting Review, Forthcoming. 2009. pp. 34-84.
83. <https://vodokanal.cv.ua/>

АНОТАЦІЯ

Церковнюк Д. О. Управління грошовими потоками підприємства в сучасних умовах господарювання. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого рівня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2023.

В кваліфікаційній роботі розкрито сутність грошових потоків підприємства, їх класифікація, досліджено зміст управління грошовими потоками підприємства; дано фінансово-економічну характеристику КП «Чернівціводоканал»; здійснено аналіз позитивних та негативних грошових потоків підприємства; дано оцінку впливу грошових потоків на фінансовий стан КП «Чернівціводоканал»; визначено напрямки вдосконалення управління грошовими потоками підприємства та способи оптимізації грошових потоків.

Ключові слова: грошові потоки, чистий грошовий потік, позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, оптимізація грошових потоків.

SUMMARY

Tserkovnyuk Dmytro Management of cash flows of the enterprise in modern economic conditions. - Manuscript. Qualification work for obtaining the second level of higher education «master» in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

In the qualification work, the essence of the company's cash flows, their classification, the content of the company's cash flow management is explored; the financial and economic characteristics of ME «Chernivtsivodokanal» are given; analysis of positive and negative cash flows of the enterprise was carried out; an assessment of the impact of cash flows on the financial condition of ME «Chernivtsivodokanal» is given; directions for improving the company's cash flow management and ways to optimize cash flows are determined.

Keywords: cash flows, net cash flow, positive cash flow, negative cash flow, optimization of cash flows.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Церковнюк Д. О.